

ΑΤΕΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗ ΝΗΣΟ ΣΥΜΗ

ΤΗΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑΣ

ΖΩΑΝΝΟΥ ΧΑΡΟΥΛΑΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗ ΝΗΣΟ ΣΥΜΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ Σελ. 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ Σελ. 2

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Γενικά χαρακτηριστικά και παράγοντες ανάπτυξης

- Γεωγραφικά χαρακτηριστικά. Σελ. 7
- Πληθυσμιακά χαρακτηριστικά. Σελ. 8
- Έργα και εγκαταστάσεις γενικής υποδομής. Σελ. 13
- Γενική προσέγγιση Τουριστικής πολιτικής. Σελ. 16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Τουριστικοί πόροι

- Φυσικοί πόροι Τουριστικής έλξης. Σελ. 18
- Πολιτιστικοί πόροι τουριστικής έλξης. Σελ. 19

Τουριστική προσφορά-Τουριστικό προϊόν

- Ξενοδοχειακά καταλύματα παντός τύπου και κατηγορίες. Σελ. 22
- Άλλες τουριστικές επιχειρήσεις ταξιδιωτικού εμπορείου. Σελ. 23
- Λοιπές εγκαταστάσεις παροχής πολιτιστικών ψυχαγωγικών και αθλητικών υπηρεσιών. Σελ. 24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Τουριστική Ζήτηση

Ανάλυση της Τουριστικής Ζήτησης με κριτήρια όπως:

- Προέλευση. Σελ. 28
- Εποχικότητα. Σελ. 28
- Ηλικιακή δομή. Σελ. 29
- Εισοδηματική τάξη. Σελ. 29
- Μορφωτικό επίπεδο. Σελ. 30
- Προσδοκία τουριστών. Σελ. 31
- Αφίξεις – Διανυκτερεύσεις. Σελ. 31

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΛΟΓΟΣ

1.Ο τουρισμός κυρίαρχη μορφή οικονομικής δραστηριότητας.	Σελ. 32
2.Ανάγκη για υποδομές.	Σελ. 33
3.Ανάγκη διατήρησης του περιβάλλοντος.	Σελ. 33

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

• Τουριστική προσφορά.	Σελ. 36
• Διαχείριση ανθρώπινων πόρων.	Σελ. 36
• Τουριστικός Σχεδιασμός.	Σελ. 36

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην εισαγωγή της εργασίας μας αναφέρουμε κάποια γενικά χαρακτηριστικά του τουρισμού στα νησιά, τα έργα που αναπτύχθηκαν, την τουριστική πολιτική που ασκήθηκε καθώς και το ρόλο που έπαιξαν οι τουριστικοί πράκτορες. Επίσης κάνουμε μια αναφορά στις θετικές επιπτώσεις του τουρισμού στη χώρα μας, καθώς και στις αρνητικές επιπτώσεις, όσον αφορά την κοινωνία και το περιβάλλον.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύουμε τα γενικά χαρακτηριστικά και τους παράγοντες της ανάπτυξης. Αναφερόμαστε στα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της Σύμης, δηλαδή τη θέση της, την διοικητική της δομή και τους οικισμούς της. Ακόμα αναλύουμε τα πληθυσμιακά χαρακτηριστικά του νησιού, όπως η δημογραφική διάρθρωση και το εργατικό δυναμικό. Γίνεται επίσης αναφορά στα έργα και τις εγκαταστάσεις γενικής υποδομής καθώς και στην τουριστική πολιτική που ασκείται στο νησί.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρουμε τους τουριστικούς πόρους του νησιού, οι οποίοι διαχωρίζονται στους φυσικούς πόρους, όπως είναι οι παραλίες και το δάσος της Σύμης, και τους πολιτιστικούς πόρους, δηλαδή τα μνημεία, τα μουσεία, το μοναστήρι της Σύμης και το φεστιβάλ. Ακόμα εδώ αναλύουμε την τουριστική προσφορά του νησιού. Υπάρχει πίνακας με στοιχεία για τα διάφορα καταλύματα και γίνεται εκτεταμένη αναφορά στις επιχειρήσεις που σχετίζονται με τον τουρισμό, όπως είναι οι ναυτιλιακές εταιρίες και τα τουριστικά γραφεία.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύουμε την τουριστική ζήτηση. Αναφερόμαστε στα χαρακτηριστικά των βασικών ομάδων τουριστών, οι οποίες είναι οι ημερήσιοι επισκέπτες από τη Ρόδο, οι πολυήμεροι τουρίστες και Συμιακοί της διασποράς που επισκέπτονται κάθε χρόνο τον τόπο τους. Στη συνέχεια αναλύουμε την τουριστική ζήτηση με κριτήρια όπως την προέλευση των τουριστών, την εποχικότητα, την ηλικιακή δομή, την εισοδηματική τάξη, το μορφωτικό επίπεδο, την προσδοκία των τουριστών και τέλος τις αφίξεις και τις διανυκτερεύσεις.

Στο τέταρτο κεφάλαιο καταλήγουμε σε κάποια συμπεράσματα από την προηγούμενη μελέτη μας. Ο τουρισμός αποτελεί την κυρίαρχη μορφή οικονομικής δραστηριότητας για αυτό και είναι επιτακτική η ανάγκη για υποδομές αλλά και η διατήρηση του υπάρχοντος φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος. Τέλος αναφέρουμε κάποιες προτάσεις για τη βελτίωση της υποδομής, της τουριστικής προσφοράς και της διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων, στα πλαίσια βέβαια ενός γενικότερου καλά οργανωμένου τουριστικού σχεδιασμού.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η ένταση και η μορφή της τουριστικής ανάπτυξης στα νησιά του Αιγαίου είναι διαφορετική. Υπάρχουν περιοχές πολύ έντονης και διαφορετικής μορφής ανάπτυξης, όπως τα Δωδεκάνησα και οι Κυκλάδες, περιοχές μέσης ανάπτυξης, όπως η Σάμος, και άλλες στις οποίες ο τουρισμός βρίσκεται ακόμη στη φάση της ανάπτυξης, όπως για παράδειγμα η Λέσβος και η Χίος.

Το είδος της τουριστικής ανάπτυξης ποικίλλει στα νησιά του Αιγαίου, δημιουργώντας διάφορων τύπων τουριστικά τοπία και καθορίζοντας εξαρχής τον τόπο προορισμού των τουριστών. Χαρακτηριστική είναι η εξάπλωση του μαζικού τουρισμού στα Δωδεκάνησα, στην Κρήτη, σε ορισμένα νησιά των Κυκλάδων και σε κάποια των Σποράδων. Σε πολλά από τα νησιά αυτά ο τουρισμός δε δημιούργησε τις προοπτικές για μια σταθερή και μακράς διάρκειας βάση ανάπτυξης, αλλά οδήγησε στην εμφάνιση πολυτελών ξενοδοχείων ξένης ιδιοκτησίας και φτηνών καταλυμάτων ιδιοκτησίας των ντόπιων κατοίκων. Σε μικρής κλίμακας νησιά, όπου λόγω της γεωμορφολογίας τους αλλά και της κοινωνικοοικονομικής τους ανάπτυξης δεν εμφανίζονται μεγάλες τουριστικές μονάδες, έχουμε την ίδρυση μικρών εγκαταστάσεων και την εξάπλωση των «τουριστών του σακιδίου».

Στα νησιά όπου η οικονομία δε στηρίζεται αποκλειστικά στον τουρισμό (π.χ. νησιά βορειοανατολικού Αιγαίου) παρατηρείται κυρίως αύξηση του εγχώριου τουρισμού και της παραθεριστικής κατοικίας.

Η διαφοροποίηση που παρατηρείται στη συγκέντρωση του τουρισμού μεταξύ των νησιών του Αιγαίου οφείλεται κυρίως στις εξής τρεις αιτίες:

α. Στην άνιση ανάπτυξη έργων υποδομής

Η ύπαρξη τουριστικών πόρων και κατάλληλων κλιματολογικών συνθηκών σε μια περιοχή δεν επαρκεί για την ανάπτυξη του τουρισμού της. Η εξασφάλιση παραγόντων, όπως το ελάχιστο επίπεδο γενικών και ειδικών υποδομών, αλλά και υπηρεσιών (πόσιμο νερό, ηλεκτρικό, μεταφορικό δίκτυο, τηλεπικοινωνίες, τουριστικά καταλύματα διάφορων ειδών και κατηγοριών, λιμάνια για υποδοχή σκαφών αναψυχής, υπηρεσίες αναψυχής, επισκέψιμοι αρχαιολογικοί χώροι κ.λπ.), αποτελούν σημαντικές προϋποθέσεις.

β. Στην τουριστική πολιτική που ασκήθηκε

Η συγκέντρωση του τουριστικού ρεύματος σε περιορισμένο αριθμό περιοχών δεν οφείλεται μόνο στις ανισότητες ανάπτυξης που παρατηρούνται μεταξύ της ελληνικής περιφέρειας. Η τουριστική πολιτική πολλές φορές ενίσχυσε ή

διατήρησε την άνιση τουριστική ανάπτυξη της χώρας, στοχεύοντας στη γρήγορη αύξηση του αριθμού των ξένων τουριστών με το μικρότερο δυνατό κόστος. Παρά την εκφρασμένη βούληση στα νομοθετικά κείμενα και στα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης, η ελληνική πολιτεία με τις παρεμβάσεις της ενίσχυσε ακόμη περισσότερο τους υπάρχοντες πόλους της τουριστικής ανάπτυξης.

γ. Στο ρόλο των τουριστικών πρακτόρων

Η βιομηχανοποίηση του τουρισμού συνδέεται στενά με τον αυξανόμενο ρόλο των τουριστικών πρακτόρων, οι οποίοι επηρεάζουν τόσο τον όγκο της τουριστικής ροής όσο και την επιλογή προορισμού. Ο ρόλος τους είναι πλέον καθοριστικός, καθώς παρατηρείται αύξηση του αριθμού των προορισμών που προσφέρουν το ίδιο τουριστικό προϊόν και υπερβάλλουσα προσφορά κλινών.

3. Επιπτώσεις του τουρισμού στο Αιγαίο

Γενικά

Ο βαθμός ανάπτυξης του τουρισμού επηρεάζει σημαντικά την ποιότητα του περιβάλλοντος, τη φυσική και πολιτισμική κληρονομιά, το δομημένο περιβάλλον, την τοπική οικονομία και κοινωνία των νησιών του Αιγαίου. Η κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών στον τόπο παραγωγής και προσφοράς του τουριστικού προϊόντος έχουν πολλαπλές οικονομικές, κοινωνικές, πολιτισμικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Οι επισκέπτες χρησιμοποιούν τους τουριστικούς πόρους, τις παραλίες και τους ιστορικούς και αρχαιολογικούς χώρους για αναψυχή, παράλληλα όμως είναι αποδέκτες των αποβλήτων, του κυκλοφοριακού προβλήματος και της ρύπανσης. Το αιγαιακό τοπίο κινδυνεύει να μετατραπεί σε σκηνικό θέατρο, όπου όλα είναι σκηνοθετημένα απλώς για τους τουρίστες, και να εμπλουτιστεί με στοιχεία τέτοια που διευκολύνουν μόνο τον επισκέπτη, χωρίς να δίνουν στον ντόπιο λειτουργικές λύσεις. Στα τοπία αυτά παρατηρείται μια ανάμειξη του δημόσιου με τον ιδιωτικό βίο, όπου ο ελεύθερος χρόνος και το θέαμα έχουν πρωταρχική σημασία σε όλες τις τοπικές μορφές και λειτουργίες του. Το αποτέλεσμα είναι συχνά η εξάλειψη της γεωγραφικής μοναδικότητας και η ομογενοποίηση των τουριστικών στοιχείων.

Τα νησιά του Αιγαίου, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους, όπως ο περιορισμένος χώρος, τα λιγοστά φυσικά αγαθά και οι πρώτες ύλες, καθώς και το μειωμένο ανθρώπινο δυναμικό, είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα στις επιπτώσεις του τουρισμού. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση των Κυκλάδων, και ιδιαίτερα της Μυκόνου, της Σαντορίνης, της Ίου και της Πάρου. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι τοπικές κοινωνίες του Αιγαίου αντιμετωπίζουν μια κατάσταση όπου οι οικονομικοί, κοινωνικοπολιτιστικοί και περιβαλλοντικοί τους πόροι γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης, χωρίς να λαμβάνονται μέτρα για τη διασφάλιση της αειφορίας τους.

Οι θετικές επιπτώσεις

Η ανάπτυξη του τουρισμού στις περιφερειακές περιοχές του Αιγαίου έχει αποτέλεσμα την αξιοποίηση πόρων, οικονομικών, φυσικών και ανθρώπινων, που μέχρι τότε παρέμεναν ανενεργοί ή υποαπασχολούμενοι. Η εξέλιξη της συνολικής απασχόλησης έχει σαφώς επηρεαστεί θετικά με αυξανόμενους ρυθμούς.

Στον κλάδο των κατασκευών παρατηρείται εντυπωσιακή αύξηση, αποτελώντας το σημαντικότερο συντελεστή της απασχόλησης του δευτερογενούς τομέα. Χαρακτηριστική είναι εδώ η περίπτωση των Δωδεκανήσων, όπου οι οικιστικές ανάγκες των κατοίκων εξυπηρετήθηκαν, εκτός από τη νέα δόμηση, με αποκαταστάσεις παλιότερων κτισμάτων. Μάλιστα, πολλές από τις επεμβάσεις, τόσο στα κτήρια όσο και στο τοπίο, βοηθούν τους ντόπιους να βιώσουν το δικό τους χώρο μέσα από την ίδια νοητική διαδρομή με εκείνη του επισκέπτη. Αξιοσημείωτη είναι η συμβολή του τουρισμού στη συγκράτηση της μετανάστευσης, ενώ παράλληλα αρκετά σημαντικός αριθμός νησιωτών που κατοικούν στην πρωτεύουσα επιστρέφουν σε αυτά και ανοίγουν τουριστικές επιχειρήσεις. Σαφώς η επίδραση του τουρισμού στη διατήρηση της ποιότητας του φυσικού και του δομημένου περιβάλλοντος είναι σε αρκετές περιπτώσεις θετική.

Παράλληλα, η προσέλευση Ελλήνων και ξένων τουριστών συνέβαλε στην πολιτισμική ανάπτυξη όχι μόνο των μεγάλων αλλά και μικρότερων νησιών. Έτσι παρατηρείται μεγάλη προσφορά σημαντικών εικαστικών εκθέσεων, φεστιβάλ κινηματογράφου, συμποσίων αλλά και εκδόσεων από τοπικούς φορείς για την ιστορία των νησιών. Το τελευταίο εντάσσεται στο πλαίσιο αντίδρασης των κατοίκων στην ομογενοποίηση που προκαλεί πολλές φορές ο τουρισμός. Έχει αρχίσει επίσης να γίνεται αντιληπτό ότι δεν αρκεί μόνο ο θερινός τουρισμός, οπότε γίνεται προσπάθεια να αναπτυχθούν βιώσιμες οικονομικές μονάδες και κατά τη χειμερινή περίοδο, οι οποίες να έχουν τέτοιες προδιαγραφές, ώστε τα προϊόντα τους να διακινούνται εντός και εκτός Ελλάδας, εξασφαλίζοντας έτσι σίγουρη πελατεία.

Οι αρνητικές κοινωνικές επιπτώσεις

Εντούτοις, η μαζική τουριστική ανάπτυξη συνοδεύτηκε και από αρνητικές επιπτώσεις, οι οποίες διέφεραν ως προς το είδος και την έντασή τους ανάλογα με την ταχύτητα με την οποία μια περιοχή πέρασε από το αρχικό στάδιο της «ανακάλυψης» σε αυτό του μαζικού τουρισμού.

Στα νησιά του Αιγαίου, στα οποία επεκτάθηκε ραγδαία ο μαζικός τουρισμός και καθιερώθηκε με τη μορφή «μονοκαλλιέργειας», παρουσιάστηκαν σημαντικές αρνητικές κοινωνικές συνέπειες. Αντίθετα, στα νησιά όπου η μέτρια τουριστική ανάπτυξη και η σχετική καθυστέρηση στο ξεκίνημά της

απέτρεψαν την αναστάτωση της κοινωνικής ζωής, ο ντόπιος πληθυσμός υιοθέτησε μια πιο επιφυλακτική στάση απέναντι στη μαζική τουριστική ανάπτυξη.

Κάποιες από τις αρνητικές επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης εκφράζονται με την έντονη εποχικότητα και τη μαζικότητα του τουρισμού σε συνδυασμό με την εποχική λειτουργία πολλών επιχειρήσεων σχετιζόμενων με αυτόν, οι οποίες περιορίζουν τις θετικές επιπτώσεις του στην ποιότητα ζωής των μόνιμων κατοίκων. Ανάμεσα στις αρνητικές κοινωνικές επιπτώσεις του τουρισμού συγκαταλέγονται η διακίνηση ναρκωτικών, η εμπορευματοποίηση των σχέσεων ανάμεσα στους κατοίκους και η δημιουργία μιας νεολαίας «τουριστικοποιημένης».

Οι αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και το τοπίο

Ιδιαίτερα σημαντικό πρόβλημα αποτελεί η ρύπανση του περιβάλλοντος από τα απορρίμματα, η μόλυνση του νερού και –σε πολλούς νησιωτικούς οικισμούς– η ηχορύπανση. Παράλληλα, η αισθητική ρύπανση έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις, κυρίως στο δομημένο περιβάλλον (οικισμοί και κτήρια). Χτίζονται σπίτια ή ξενοδοχεία μοντέρνα ή «ψευδοπαραδοσιακά» σε οικισμούς προστατευόμενους και σπάνιας αρχιτεκτονικής ομορφιάς. Παραδοσιακά κτήρια μετατρέπονται σε τουριστικά καταστήματα (εστιατόρια, μπαρ, ντισκοτέκ, καταστήματα ειδών λαϊκής τέχνης κ.λπ.), τα οποία κοσμούνται συνήθως με ξενόγλωσσες επιγραφές ή τεράστιους τιμοκαταλόγους. Ειδικά στις Κυκλάδες και στα Δωδεκάνησα οι παραδοσιακοί οικισμοί κινδυνεύουν από τη φθορά, λόγω του πλήθους τουριστών που τους επισκέπτεται. Εκτός όμως από τους παραδοσιακούς οικισμούς φθείρονται ανεπανόρθωτα και τα άφθονα και μεγάλης αρχαιολογικής και πολιτιστικής αξίας μνημεία.

Οι απαιτήσεις του μαζικού τουρισμού οδήγησαν στη δημιουργία αυτονομημένων τουριστικών «γκέτο» και σε σημαντική αλλοίωση του φυσικού τοπίου. Το τοπίο δε διατηρεί πλέον το ήθος και την αισθητική του ταυτότητα, καθώς τα νέα κτίσματα δεν εντάσσονται αρμονικά στο χώρο. Οι πρόχειρες λύσεις, ο κακός σχεδιασμός αλλά και η λανθασμένη χωροθέτηση των επεμβάσεων έχουν αποτέλεσμα την αλλοίωση του χρώματος του τοπίου, τη διατάραξη της ισορροπίας των στοιχείων του και της ενότητάς του. Επιπλέον, οι αλλαγές στη δομή των καλλιέργειών, λόγω των διαφορετικών χρήσεων γης που επιφέρει η αλόγιστη τουριστική ανάπτυξη, οδηγούν στη συρρίκνωση της αγροτικής δραστηριότητας και τη μείωση της αγροτικής παραγωγής των νησιών του Αιγαίου σε σχέση με τους εθνικούς δείκτες.

Παρά τις αρνητικές επιπτώσεις ο τουρισμός στο Αιγαίο διαδραμάτισε το ρόλο της προωθητικής δραστηριότητας στα νησιά εκείνα όπου αναπτύχθηκε σε μεγάλο βαθμό. Αποτέλεσε πόλο μεγέθυνσης, αφού συνέβαλε στην αύξηση των βασικών μεγεθών της οικονομίας (απασχόληση, εισόδημα, επενδύσεις, παραγωγή) και κυριάρχησε στο τοπικό παραγωγικό σύστημα, καθορίζοντας πλέον τις εξελίξεις στις περισσότερο τουριστικές περιοχές. Έτσι, ο ετήσιος

τουριστικός κύκλος στις ανωτέρω περιοχές καθόρισε την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή τους.

Βέβαια, δεν είναι το ίδιο το φαινόμενο του τουρισμού που δημιουργεί τις αρνητικές επιπτώσεις αλλά η μη ορθολογική ανάπτυξή του. Επειδή ο τουρισμός δεν αποτελεί μόνο μια οικονομική δραστηριότητα αλλά και συνδυασμό συσχετιζόμενων δραστηριοτήτων, ο σχεδιασμός πρέπει να λαμβάνει υπόψη του όλες αυτές τις δραστηριότητες, τη μεταξύ τους σχέση, τις απαιτήσεις τους, καθώς άλλες μπορεί να είναι συμβατές και άλλες ανταγωνιστικές μεταξύ τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Η Σύμη ανήκει στην περιφέρεια νοτίου Αιγαίου και Σύμη είναι το όγδοο σε μέγεθος νησί της Δωδεκανήσου με έκταση 58,1 τ. χλμ. και μήκος ακτών 85 χλμ. Βρίσκεται περί τα 12 [μίλια](#) βορειοδυτικά της [Ρόδου](#) και απέχει 255 μίλια από τον Πειραιά. Το νησί είναι ορεινό, πετρώδες, άγονο και άνυδρο. Γύρω της υπάρχουν νησίδες και βραχονησίδες. Η μεγαλύτερη νησίδα είναι η Νύμος και ακολουθούν τα Σεσκλιά. Η διαμόρφωση των ακτών της παρουσιάζει ένα πλήθος από ακρωτήρια, όρμους και λιμάνια. Τα λιμάνια του νησιού είναι του Γιαλού (ή Αιγιαλού) στον όρμο της Σύμης, του Πεδίου στον ομώνυμο όρμο και του Πανόρμου ή Πανορμίτη, όπου βρίσκεται και η Μονή του Αρχαγγέλου Μιχαήλ.

Σήμερα στο νησί υπάρχουν 5 οικισμοί : της Σύμης, του Εμπορειού, της Μαραθούνας, του Πεδίου και του Πανορμίτη. Η πόλη της Σύμης είναι κτισμένη αμφιθεατρικά γύρω από το φυσικό λιμάνι του Γιαλού. Ο Γιαλός συνδέεται οδικά με το Χωριό, το Πέδι, τον Νημπορ(ε)ιό και την περισπούδαστη Ιερά Μονή Αρχαγγέλου Μιχαήλ του Πανορμίτη που βρίσκεται στο νοτιότερο δυτικό άκρο της νήσου.

Στη Σύμη υπάρχει ένα πανέμορφο πευκόδασος στο κέντρο του νησιού όπου κανείς δεν περιμένει να αντικρίσει λόγω του άγονου εδάφους. Το δάσος αποτελείται από πεύκα, πουρνάρια, κυπαρίσσια και κουμαριές. Περιλαμβάνονται ακόμα συκιές, φραγκοσυκιές, αχλαδιές, αμπέλια, ελιές, αμυγδαλιές, οπωροφόρα και άλλα.

Η Σύμη έχει κλίμα ξηρό και σε συνδυασμό με το βραχώδες της έδαφος, η ζέστη γίνεται εντονότερη κατά τους θερινούς μήνες. Όπως και πολλά άλλα από τα μικρά νησιά της Δωδεκανήσου, το νησί είναι άνυδρο. Μοναδική εξαίρεση η πηγή <<Βρυσί>>, η οποία όμως δεν καλύπτει τις ανάγκες του πληθυσμού ούτε καν κατά τους χειμερινούς μήνες. Νερό μεταφέρεται στο νησί με υδροφόρα από τη Ρόδο. Άλλοι υδάτινοι και φυσικοί πόροι δεν υπάρχουν και γι' αυτό το λόγο οι κάτοικοι του νησιού ασχολούνται με τον τουρισμό άμεσα ή έμμεσα.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η Σύμη αποτελείται από συστάδα τριών κύριων νησιών: Της Νύμου, του Σεσκλιού, και της Σύμης. Μια εκδοχή για την ονομασία της ανάγεται στο Διόδωρο Σικελιώτη: Σύμη ονομαζόταν η Νύμφη που ζευγαρώνοντας με τον Ποσειδώνα γέννησε τον Χθόνιο, τον «άνθρωπο της γης», που ταυτίζεται με

τον αρχηγό των πρώτων κατοίκων του νησιού που ήρθαν από τη Θεσσαλία. Στην «Ιλιάδα», στο «Νηών Κατάλογο», ο πιο ωραίος των Αχαιών ήταν ο βασιλιάς της Σύμης Νιρέας, που πήρε μέρος στον πόλεμο με τρία καράβια.

Οι πρώτοι κάτοικοι της Σύμης που άφησαν ίχνη τειχών τους στην ακρόπολη ήταν Πελασγοί. Ακολούθησαν οι Δωριείς. Η Σύμη συμμετείχε και στη Δωρική Εξάπολη. Τον 5ο αι. οι Πέρσες απαίτησαν τη ναυτική βοήθεια της Σύμης, που στη συνέχεια επωφελήθηκε από την ήττα τους στη Σαλαμίνα, για να προσχωρήσει στην Αθηναϊκή Συμμαχία. Ρωμαϊκά ερείπια στον Εμπορειό μαρτυρούν τη φυσική ιστορική διαδοχή που ίσχυσε και στη Σύμη. Στα βυζαντινά χρόνια οι άξιοι στη ναυτοσύνη Συμιακοί χρησιμοποιούνται από τους Βυζαντινούς για την κατασκευή και την επάνδρωση των ταχύτατων δρομώνων. Μετά το 1204 ο Λέων Γαβαλάς, περιέλαβε στο δικό του ανεξάρτητο κράτος και τη Σύμη, ενώ το 1309 περνά στα χέρια των Ιωαννιτών Ιπποτών, οπότε οχυρώνεται. Παρά τις επανειλημμένες αποκρούσεις των οθωμανικών επιδρομών, το 1522 αρχίζει η μακρά δουλεία στους Οθωμανούς. Η Σύμη, όπως και άλλα νησιά του ΝΑ Αιγαίου, κατάφερε από νωρίς να διασφαλίσει σημαντικά προνομία με κυριότερο την διοικητική αυτοτέλεια και την απαλλαγή απ' όλους τους άλλους φόρους εκτός από τον ετήσιο ειδικό φόρο «μακτού». Το νησί αναπτύσσεται εμπορικά ως σημαντικό μεσογειακό λιμάνι. Η σπογγαλιεία αποτελεί σταδιακά σημαντική πρόσοδο και η αλιεία τονώνει ακόμα περισσότερο την τοπική οικονομία. Η Επανάσταση του '21 συγκίνησε και κινητοποίησε τους Συμιακούς. Η Σύμη περιλήφθηκε (Μάιος 1823) στη 13η επαρχία του Αιγαίου αλλά τελικά μαζί με όλα τα Δωδεκάνησα θα μείνει εκτός του νεοσύστατου κράτους. Παρά τα αντίποινα το νησί συνέχισε την ανοδική του πορεία. Το 1912 κατελήφθη από τους Ιταλούς με ολέθριες συνέπειες στην οικονομία. Συμμετέχοντας σε κάθε μορφή αντιστασιακού αγώνα οι Συμιακοί δικαιώνονται στην Ενσωμάτωση το 1948.

ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Κάποτε οι κάτοικοι της Σύμης, όταν γνώριζε τη μεγάλη άνθηση στο εμπόριο και στη ναυπηγική, είχαν φθάσει τις 25000. Κατά την απογραφή του 2001 αριθμούσε 2.606 κατοίκους, εκ των οποίων οι 2.427 είναι συγκεντρωμένοι στο άνω τμήμα της πόλης, το λεγόμενο Χωριό, που είναι κτισμένο επί της πλαγιάς του όρους Βίγλα. Επίσης υπάρχουν Συμιακές παροικίες στην Αμερική, στον Καναδά, στην Αφρική, στην Αυστραλία καθώς επίσης εσωτερικά στην Αθήνα και τη Ρόδο, όπου υπολογίζεται ότι ζουν περίπου 10.000 Συμιακοί.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΟΙΚΙΣΜΟΣ	1961	1971	1981	1991	2001
Σύμης	2.982	2.344	2.165	2.232	2.427
Εμπορείου	-	22	5	3	9
Μαραθούντας	24	19	7	2	-
Πεδίου	98	73	60	70	120
Πανορμίτη	19	31	36	21	42
Νίμος (νησίδα)	-	6	-	-	-
Σεσκλιά (νησίδα)	3	2	-	-	-
Ξίσος	-	-	-	-	4
Ρουκουνιώτης	-	-	-	-	3
Συκίδι	-	-	-	-	1
ΣΥΝΟΛΟ	3.126	2.497	2.273	2.328	2.606

Πηγή ΕΣΥΕ, Απογραφή πληθυσμού 1991-2001

Όσον αφορά την ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού σύμφωνα με την απογραφή του 1991 και του 2001 έχουμε :

Ο παιδικός πληθυσμός (0 – 14 ετών) αντιπροσωπεύει το 16,11% του συνόλου του πληθυσμού. Ο παραγωγικός πληθυσμός (15 – 64 ετών) του νησιού αντιπροσωπεύει το 66,4% και τέλος σε ότι αφορά το γεροντικό πληθυσμό (65 ετών και άνω) αντιπροσωπεύει το 17,42%.

Όλα τα παραπάνω μπορούμε να τα δούμε αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα που συντάχθηκε με βάση τα στοιχεία των απογραφών του 1991 και 2001.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΗΛΙΚΙΑΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		ΣΥΝΟΛΟ	
	1991	2001	1991	2001	1991	2001
0 – 14	295	237	232	18	527	418
15 - 24	183	274	139	140	322	414
25 - 39	228	302	226	252	454	554
40 - 54	198	267	186	241	384	508
55 - 64	128	120	152	128	280	248
65 - 79	133	163	157	190	290	353
80 και άνω	32	39	43	60	75	99
ΣΥΝΟΛΟ	1.197	1.402	1.135	1.192	2.332	2.594

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 1991-2001

ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

Οι κοινωνικού χαρακτήρα δυσμενείς δημογραφικές εξελίξεις της Σύμης έχουν άμεσο αντίκτυπο και στον ευρύτερο τομέα της απασχόλησης των κατοίκων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 1991 και του 2001 οι οικονομικά ενεργοί κάτοικοι της Σύμης ανέρχονται σε 667 και 806 αντιστοίχως για τις δύο χρονιές, ποσοστό το οποίο αν και βελτιώθηκε κατά την απογραφή του 2001 παραμένει χαμηλό σε σχέση με τα αντίστοιχα ποσοστά της χώρας και του νομού.

Το 2001 ο πρωτογενής τομέας καλύπτει το 9,3% των εργαζομένων και περιλαμβάνει σχεδόν αποκλειστικά αλιείες, δεδομένου ότι η υποτυπώδης γεωργία ασκείται ως δευτερεύουσα απασχόληση για αυτοκατανάλωση. Ο δευτερογενής τομέας καλύπτει το 23,6% έναντι 26,2% το 1991 και περιλαμβάνει τις παραδοσιακές δραστηριότητες που εξυπηρετούν τις βιοτικές και στεγαστικές ανάγκες των κατοίκων. Ο τριτογενής τομέας τέλος, παρουσιάζει σημαντική αύξηση καλύπτοντας το 58,8% έναντι 54,4% το 1991 και περιλαμβάνει τους απασχολούμενους στα μεταποιητικά και τουριστικά επαγγέλματα.

Η κατανομή κατά τομέα των απασχολούμενων παρουσιάζει την ακόλουθη εικόνα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΤΟΜΕΑΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	ΣΥΜΗ	
	1991	2001
Πρωτογενής	43	61
Δευτερογενής	159	154
Τριτογενής	331	384
Μη δηλώσαντες	75	54
Σύνολο εργαζόμενων	608	653
Άνεργοι	59	153
Οικονομικώς μη ενεργοί	1527	1788

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή πληθυσμού 1991-2001

Ο πρωτογενής τομέας καλύπτει το 9,3% των εργαζόμενων και περιλαμβάνει σχεδόν αποκλειστικά αλιείες, δεδομένου ότι η γεωργία ασκείται ως

δευτερεύουσα απασχόληση για αυτοκατανάλωση. Ο δευτερογενής τομέας καλύπτει το 23,6% και περιλαμβάνει τις παραδοσιακές δραστηριότητες που εξυπηρετούν τις βιοτικές και στεγαστικές ανάγκες των κατοίκων. Τέλος, τριτογενής τομέας παρουσιάζει σημαντική αύξηση καλύπτοντας το 58,8% και περιλαμβάνει τους απασχολούμενους στα τουριστικά και μεταποιητικά επαγγέλματα

ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Αλιεία - Ιχθυοκαλλιέργειες

Οι πρώτοι Έλληνες που ασχολήθηκαν με τη σπογγαλιεία ήταν οι κάτοικοι της Σύμης. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 με την αρρώστια των σπόγγων, σταμάτησε κάθε σπογγαλιευτική δραστηριότητα και οι κάτοικοι του νησιού περιορίστηκαν στην παραδοσιακή παράκτια κυρίως αλιεία.

Η αλιευτική δραστηριότητα ασκείται από επαγγελματίες αλιείς, οι οποίοι χρησιμοποιούν μηχανοκίνητα σκάφη.

Το 1995 υπήρχαν δύο μονάδες ιχθυοκαλλιεργειών στην περιοχή του Νημπορείου και είχαν παραγωγή τσιπούρας και λαβράκι, που εξάγονται κατά το μεγαλύτερο ποσοστό σε αγορές της Ιταλίας, της Γερμανίας και της Αγγλίας και κατά ένα πολύ μικρότερο ποσοστό σε αγορές του εσωτερικού, κυρίως στη Ρόδο. Το κτίσιμο όμως του εργοστασίου σε ένα δρόμο που αποτελούσε τουριστικό πόρο του νησιού προκάλεσε έντονες αντιδικίες μεταξύ κατοίκων του νησιού και της επιχείρησης. Σήμερα το εργοστάσιο είναι ερείπιο και η επιχείρηση ιχθυοκαλλιεργειών έχει χρεοκοπήσει.

Γεωργία – Καλλιέργειες

Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις ανέρχονται μόλις σε 1.800 στρέμματα αντιπροσωπεύοντας το 2,7% της συνολικής επιφάνειας του νησιού. Σύμφωνα με πληροφορίες της Υπηρεσίας Γεωργίας προκύπτει ότι ποτιστικές καλλιέργειες (λαχανοκομικά είδη) ουσιαστικά δεν υπάρχουν και τα παραγόμενα είδη (κρεμμύδια, κουκιά, κολοκυθάκια και άλλα) που προορίζονται για αυτοκατανάλωση είναι άνυδρα. Από τις δενδρώδεις καλλιέργειες ξεχωρίζουν οι συκιές, τα ελαιόδεντρα και οι λεμονιές. Οι αμπελοκαλλιέργειες που στο παρελθόν παρήγαγαν αρίστης ποιότητας σταφύλια και φημισμένο κρασί δεν υπάρχουν πια. Το νησί είναι πλούσιο σε αρωματικά φυτά και κυρίως σε ρίγανη που στο παρελθόν αποτέλεσε αντικείμενο συγκέντρωσης συσκευασίας και εξαγωγής.

Κτηνοτροφία - Μελισσοκομία

Το πιο αξιόλογο ζωικό κεφάλαιο του νησιού είναι τα αιγοπρόβατα, των οποίων η ελεύθερη βοσκή δεν επιτρέπει την ανανέωση του δάσους και των θαμνωδών εκτάσεων με συνέπεια της καταστροφής της χλωρίδας και της πανίδας του νησιού. Λιγότερα είναι τα βοοειδή, οι όρνιθες και οι χοίροι.

Η μελισσοκομία συνιστά σημαντική γεωργική δραστηριότητα με παραγωγικό δυναμικό 600 κυψέλες ευρωπαϊκού τύπου που παράγουν εξαιρετικής ποιότητας μέλι.

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Παραδοσιακές τέχνες

Ως παραδοσιακές τέχνες μπορούν να θεωρηθούν η ναυπηγική και η ξυλογλυπτική (έπιπλα, τέμπλα εκκλησιών, διακοσμητικά στοιχεία εσωτερικών σπιτιών, κτλ) που άλλοτε ήκμαζαν στο νησί, σήμερα έχει περιοριστεί σε δυο μικρά ναυπηγεία (ταρσανάδες) όπου γίνονται επισκευές και κατασκευές μικρών αλιευτικών σκαφών. Άλλη παραδοσιακή τέχνη είναι η επιπλοποιία, η οποία σήμερα περιορίστηκε σε δυο βιοτεχνίες που ασχολούνται αποκλειστικά με την κατασκευή παραδοσιακών επίπλων. Επίσης το καμπανοχυτήριο της Σύμης στο Εμπορείο της Σύμης αποτελεί τη μοναδική βιοτεχνία κατασκευής καμπάνων στα Δωδεκάνησα. Ως μοναδικό δείγμα βιοτεχνικής δραστηριότητας αυτού του είδους στην περιοχή του νοτιοανατολικού Αιγαίου τυγχάνει ιδιαίτερης προβολής και αναγνώρισης πέρα από τα όρια της τοπικής κοινωνίας.

Κατασκευαστικές δραστηριότητες

Η οικοδομική δραστηριότητα γνώρισε έξαρση τη δεκαετία του 1980 ενώ παρατηρείται μειωτική τάση ως προς τον αριθμό των εκδιδόμενων αδειών. Το νησί έχει ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό στυλ αφού ο οικισμός έχει ανακηρυχτεί διατηρητέος από την Αρχαιολογική Υπηρεσία. Έτσι όλα τα κτίρια υποχρεωτικά χτίζονται σε νεοκλασικό στυλ στα οποία και χρησιμοποιούνται ορισμένα υλικά. Για να χτιστούν τα σπίτια, οι εκκλησίες, οι υποδομές του στρατού και γενικότερα το χωριό, τα οικοδομικά υλικά μεταφέρονταν με μουλάρια. Ακόμη και σήμερα, που υπάρχουν δρόμοι, λόγω της μεγάλης κλίσης του χωριού και λόγω του ότι είναι δυσπρόσιτα τα περισσότερα σπίτια, η μεταφορά με ζώα είναι απαραίτητη.

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Υπηρεσίες

Οι υπηρεσίες βρίσκονται σε ικανοποιητικό επίπεδο και εξυπηρετούν τις τοπικές ανάγκες αλλά και τις ανάγκες των τουριστών της Σύμης. Όσον αφορά την ιατρική περίθαλψη των κατοίκων υπάρχει ένα ιατρείο στο λιμάνι του νησιού. Επίσης υπάρχουν δύο τράπεζες αλλά και άλλες υπηρεσίες όπως είναι η ενοικίαση σκαφών, αμαξιών και μοτοποδηλάτων.

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο τουρισμός αποτελεί το σημαντικότερο παράγοντα της οικονομίας του νησιού. Ο τουρισμός της Σύμης τροφοδοτείται από τους επισκέπτες της μιας μέρας, από τους πολυήμερους τουρίστες και από τους ιδιότυπους "τουρίστες" τους Συμιακούς της διασποράς. Το σύνολο σχεδόν των τουριστών της Σύμης διακινείται μέσω της Ρόδου.

Η τουριστική περίοδος κρατά 7 μήνες (Απρίλιος-Οκτώβρης), όπως και στη Ρόδο με μεγάλη κίνηση στο τρίμηνο Ιουλίου-Σεπτεμβρίου. Ο τουρισμός πολυήμερης παραμονής παρουσιάζει ανοδική πορεία τα τελευταία 10 χρόνια.

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Μετά από εργασίες τριάντα ετών ολοκληρώθηκε πριν μια δεκαετία η κατασκευή του δρόμου Χωριό – Πανορμίτης που κάνει τη διαδρομή από τον οικισμό της Σύμης ως το μοναστήρι. Αυτός ο δρόμος αποτελεί ουσιαστικά και το μοναδικό οδικό δίκτυο στο νησί, που το διασχίζει άλλωστε από το ένα άκρο ως το άλλο. Μικρότεροι σε έκταση και τσιμεντοστρωμένοι συνήθως δρόμοι διασχίζουν τον οικισμό. Υπάρχει ο δρόμος που ξεκινάει από το Χωριό και καταλήγει στο Πέδι και από το Γιαλό, το λιμάνι δηλαδή του νησιού ως το Νημποριό.

Όσον αφορά το δρόμο ανάμεσα στο Γιαλό και το Νημποριό αρχικά επρόκειτο για ένα χωματόδρομο ο οποίος δυσκόλευε αρκετά τη διέλευση των τροχοφόρων των λιγιστών κατοίκων του οικισμού αλλά αποτελούσε μια ιδιαίτερα ευχάριστη διαδρομή για τους επισκέπτες που έκαναν τη διαδρομή με τα πόδια. Ο δρόμος αυτός σήμερα έχει διαπλατυνθεί και τσιμεντοστρωθεί. Το

τραγικό όμως είναι ότι τα μπάζα ρίχτηκαν στη δεξιά πλευρά του δρόμου, στην πλευρά δηλαδή της θάλασσας, καταστρέφοντας το παράκτιο περιβάλλον.

ΕΛΙΚΟΔΡΟΜΙΟ

Η Σύμη δεν διαθέτει αεροδρόμιο αλλά μόνο ένα ελικοδρόμιο. Το ελικοδρόμιο χρηματοδοτείται από την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας. Χρησιμοποιείται σχεδόν αποκλειστικά από της υπηρεσίες υγείας της χώρας για τη μεταφορά ασθενών όταν πρόκειται για σοβαρά περιστατικά ή όταν ο καιρός δεν επιτρέπει τη μεταφορά τους με πλοίο.

ΛΙΜΑΝΙ

Το λιμάνι της Σύμης εξυπηρετεί καθημερινά τα πλοία που συνδέουν το νησί με τον Πειραιά, με τα νησιά του Αιγαίου και κυρίως με τη Ρόδο από όπου και μεταφέρονται οι περισσότεροι τουρίστες. Επίσης εξυπηρετεί τα πολυάριθμα σκάφη αναψυχής που ελλιμενίζονται για λίγες ή περισσότερες μέρες. Όσον αφορά τα σκάφη αυτά ο δήμος της Σύμης έχει εγκαταστήσει ειδικές γεννήτριες έτσι ώστε να τα τροφοδοτούν με ρεύμα, απαγορεύοντας τους να διατηρούν σε λειτουργία τις μηχανές τους όσο είναι αραγμένα στο λιμάνι, αφ' ενός για να περιοριστεί η ρύπανση της θάλασσας και αφ' ετέρου για τη μείωση της ηχορύπανσης.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Η Σύμη εξαρτάται άμεσα από τις θαλάσσιες συγκοινωνίες, τόσο για τις μετακινήσεις των ανθρώπων όσο και για τον εφοδιασμό του νησιού με προϊόντα. Η σύνδεση με την πρωτεύουσα και το εμπορικό κέντρο της χώρας είναι αραιή και χρονοβόρα. Το πλοίο της γραμμής από τον Πειραιά προσεγγίζει το λιμάνι της Σύμης μια φορά την εβδομάδα ενώ το ταξίδι μπορεί να διαρκέσει και πάνω από δεκαοχτώ ώρες. Έτσι το νησί εξυπηρετείται κυρίως από την τοπική ναυτιλιακή εταιρία που συνδέει καθημερινά το νησί με τη Ρόδο αλλά και με άλλα νησιά της Δωδεκανήσου.

Οι συγκοινωνίες τώρα μέσα στο νησί πραγματοποιούνται από ένα λεωφορείο αλλά και από ταξί. Το λεωφορείο κατά τη θερινή τουριστική περίοδο πραγματοποιεί συχνά δρομολόγια από τον Γιαλό στο Χωριό, στο Πέδι και στο μοναστήρι του Πανορμίτη. Το χειμώνα τα δρομολόγια είναι πολύ πιο αραιά.

Υπάρχουν επίσης και οι βάρκες που πραγματοποιούν κάθε καλοκαίρι δρομολόγια προς τις παραλίες του νησιού. Για πολλές από τις παραλίες της Σύμης η πρόσβαση από τη θάλασσα είναι ο μόνος τρόπος με τον οποίο μπορεί κανείς να φτάσει εκεί.

Χ.Υ.Τ.Α.

Το ΧΥΤΑ είναι ο χώρος υγειονομικής ταφής των απορριμμάτων (σκουπίδια). Μέχρι τώρα τα σκουπίδια στις Γλυφωνιές της Σύμης ρίχνονται χύμα και καθημερινά εκατοντάδες κατσίκια, πρόβατα και άλλα ζώα προμηθεύονται την τροφή τους από αυτά, με όποιο επακόλουθο για την υγεία. Η Δημοτική Αρχή συμμορφούμενη και με κοινοτικές οδηγίες εκπόνησε τη μελέτη, την πλήρωσε με δικά της χρήματα και δημοπράτησε το έργο το οποίο θα κοστίζει περί τα 2.000.000 ευρώ. Το ενέταξε δε στο πρόγραμμα «Θησέας» και σε πρώτη φάση χρηματοδοτήθηκε με 800.000 ευρώ. Οι εργασίες προχωρούν αφού συνεχίζεται η χρηματοδότηση μέχρι αποπεράτωσης του έργου. Η υποδομή που δημιουργείται στον συγκεκριμένο χώρο θα μπορέσει να καλύψει τις ανάγκες του νησιού σε απορρίμματα για το λιγότερο 15 χρόνια. Το έργο αυτό, σημαντικότερο για την υγεία των κατοίκων και το περιβάλλον, δεν χρηματοδοτείται από κανένα άλλο φορέα εκτός από το πρόγραμμα «Θησέας» και φορέας υλοποίησης είναι ο Δήμος.

ΥΔΡΕΥΣΗ – ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

Η Σύμη είναι ένα νησί της Δωδεκανήσου που αντιμετωπίζει έντονα το φαινόμενο της λειψυδρίας. Υπάρχει μόνο μια πηγή, το Βρυσί, το νερό της όμως δεν επαρκεί το καλοκαίρι λόγω της αυξημένης ζήτησης. Μέχρι πρόσφατα η υδροδότηση του νησιού γινόταν αποκλειστικά με υδροφόρα πλοία από τη Ρόδο.

Το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας Αιγαίου το 2009 υποχρέωσε το Δήμο στην προμήθεια αφαλατώσεων. Έτσι ο Δήμος προμηθεύτηκε τρεις φορητές μονάδες αφαλάτωσης που λειτουργούν με τεχνολογία αντίστροφης όσμωσης και ενός υβριδικού συστήματος αφαλάτωσης με ανεμογεννήτρια. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αυτονομία της Σύμης.

Ένα σημαντικό που αντιμετωπίζει το νησί είναι αυτό της αποχέτευσης. Οργανωμένο αποχετευτικό δίκτυο δεν υπάρχει με αποτέλεσμα τα λύματα είτε να καταλήγουν στη θάλασσα είτε σε βόθρους πολλοί από τους οποίους είναι απορροφητικοί, με τις γνωστές βλαβερές για το περιβάλλον επιπτώσεις. Μόλις πριν από μερικά χρόνια σταμάτησαν να ρίχνονται λύματα στο λιμάνι ενώ το πρόβλημα της υπερχειλίσης των βόθρων είναι συχνό φαινόμενο. Η δημιουργία μιας μονάδας βιολογικού καθαρισμού των λυμάτων είναι μέσα στις προτεραιότητες του δήμου αλλά αντιμετωπίζει το πρόβλημα της εξεύρεσης του κατάλληλου χώρου.

ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ

Στη Σύμη υπάρχει ένα εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Η περιοχή όμως στην οποία βρίσκεται το εργοστάσιο είναι κατοικημένη και η εξωτερική γεννήτρια προκαλεί πολύ θόρυβο με αποτέλεσμα η όλη περιοχή να έχει υποβαθμιστεί και να υπάρχουν πολλά παράπονα από κατοίκους και επισκέπτες. Κατά τους καλοκαιρινούς μήνες που η ζήτηση είναι αυξημένη η παραγόμενη ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας από την υπάρχουσα υποδομή δεν επαρκεί με αποτέλεσμα τις συχνές διακοπές ρεύματος.

Στο νησί έχουν εγκατασταθεί 55 φωτιστικά που λειτουργούν συλλέγοντας ηλιακή ενέργεια τόσο στον διατηρητέο οικισμό όσο και σε άλλα σημεία. Και βέβαια, με την εγκατάσταση των ηλιακών φωτιστικών εξοικονομείται ενέργεια. Ο δήμος έχει ήδη παραγγείλει ακόμα 40 φωτιστικά. Λειτουργεί φωτοβολταϊκός σταθμός 40 kW - από την πώληση του ρεύματος ο δήμος κερδίζει περίπου 5.000 ευρώ τους καλοκαιρινούς μήνες καθώς και μία ανεμογεννήτρια των 800 kW.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Βασικός στόχος της τουριστικής πολιτικής της Σύμης αλλά και όλης της Ελλάδας ήταν αρχικά η αύξηση των αφίξεων και του τουριστικού συναλλάγματος σε συνδυασμό με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος. Σήμερα, καθώς γίνονται όλο και περισσότερο αισθητές οι αρνητικές επιπτώσεις του προτύπου μαζικού τουρισμού που διαδόθηκε στη Σύμη προστίθενται νέοι στόχοι όπως:

- η αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών,
- η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, ώστε να περιοριστεί η ένταση της εποχικής συγκέντρωσης των τουριστών, σε συνδυασμό με την προώθηση νέων μορφών τουρισμού όπως είναι ο θρησκευτικός και ο οικολογικός
- η ορθολογικότερη κατανομή της προσφοράς και ζήτησης

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας οδηγεί τις περισσότερες φορές σε υποβάθμιση του περιβάλλοντος, όχι μόνο από πλευράς ρύπανσης της θάλασσας ή συσσώρευσης σκουπιδιών, αλλά και από πλευράς ευρύτερων αλλοιώσεων στην αισθητική του τοπίου και στην λειτουργία των φυσικών οικοσυστημάτων.

Οι επιπτώσεις του τουρισμού στο περιβάλλον διακρίνονται σε τρεις γενικές κατηγορίες:

- στην αισθητική του φυσικού και αστικού τοπίου,
- στην οργάνωση και λειτουργία της περιοχής λόγω της ανάπτυξης τουριστικών εγκαταστάσεων και υποδομών,
- και στην λειτουργία των φυσικών οικοσυστημάτων λόγω της κατασκευής και λειτουργίας τουριστικών εγκαταστάσεων αλλά και της αντίστοιχης οικιστικής ανάπτυξης

Επίσης η υπερβολική πυκνότητα δόμησης στην ευρύτερη παραλιακή ζώνη έχει ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση του περιβάλλοντός της, ενώ ταυτόχρονα προωθείται η οικοπεδοποίηση και ιδιωτικοποίησή της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Οι φυσικοί πόροι της Σύμης περιλαμβάνουν τις πανέμορφες παραλίες, το δάσος του νησιού και τα διάφορα μονοπάτια που διασχίζουν το βουνό και καταλήγουν σε παραλίες ή σε σημεία με πανοραμική θέα.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ ΣΥΜΗΣ

Η Σύμη περιβάλλεται από γραφικές, πεντακάθαρες παραλίες, οι περισσότερες εκ των οποίων ωστόσο είναι δυσπρόσιτες με τα πόδια ή το αυτοκίνητο. Έτσι, το καλοκαίρι ξεκινάνε από τον Γιαλό καΐκια και μικρά σκάφη που εκτελούν ημερήσιες εκδρομές στις καλύτερες παραλίες του νησιού ή σε κοντινά νησάκια στα οποία μπορεί κανείς να κολυμπήσει.

Από τις παραλίες που πρέπει οπωσδήποτε να επισκεφθείτε είναι η **Νος**, η δημοφιλέστερη και κοντινότερη στη Χώρα παραλία, που σκεπάζεται από πεύκα προσφέροντας αμέριστη σκιά (αναφέρεται και ως παραλία γυμνιστών). Η εντυπωσιακότερη είναι σίγουρα ο **Άγιος Γεώργιος Δυσάλωνας** με τα καταγάλανα νερά και τον επιβλητικό, πανύψηλο βράχο πίσω της. Εύκολα προσβάσιμη και αμμουδερή είναι ο **Άγιος Νικόλαος**, η οποία είναι και οργανωμένη με ξαπλώστρες και ομπρέλες, ενώ κρυστάλλινα νερά και λευκό βότσαλο θα βρείτε στη **Μαραθούνα**. Στον **Πανορμίτη** υπάρχει ένας μικρός, απάνεμος κόλπος για κολύμπι, ενώ το **Πέδι**, πιο εξωτικό, προτιμάται πολύ από τους επισκέπτες.

Κοντά στον Γιαλό, οι ωραιότερες παραλίες που προσεγγίζονται με καΐκι βρίσκονται στο νησάκι της **Αγίας Μαρίνας**, στη **Σεσκλιά** με τα πεντακάθαρα νερά αλλά και στο νησάκι **Νύμος**, στο βόρειο άκρο της Σύμης.

ΤΟ ΔΑΣΟΣ ΤΗΣ ΣΥΜΗΣ

Αν και η Σύμη είναι κατά κύριο λόγο βραχώδες νησί, η νότια πλευρά του νησιού καλύπτεται από δάσος με πεύκα και κυπαρίσσια. Το δάσος αυτό το συναντάει κανείς κάνοντας τη διαδρομή από τον οικισμό της Σύμης προς τη μονή του Πανορμίτη.

ΠΕΡΙΠΑΤΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Η Σύμη έχει πολλούς ενδιαφέροντες προορισμούς, για αυτούς που θέλουν να χαρούν μια διαδρομή με τα πόδια. Γιατί δεν είναι μόνο η φύση την οποία θα απολαύσουν σε όλο το μεγαλείο της αλλά είναι οι στάσεις που θα κάνουν για να επισκεφτούν ένα μοναστήρι, ένα ξωκλήσι, ένα αρχαίο κτίσμα και να μάθουν για τις παραδόσεις και την ιστορία όλων αυτών των προορισμών.

Απαιτείται βέβαια καλή φυσική κατάσταση και στοιχειώδεις εξοπλισμός, όπως κατάλληλα παπούτσια, νερό και τροφή για τις μακρινές αποστάσεις, καθώς και ακριβείς πληροφορίες για τη διαδρομή που πρέπει να ακολουθηθεί αφού δεν υπάρχει σήμανση στα μονοπάτια. Από κάποια τουριστικά γραφεία διοργανώνονται οργανωμένες εκδρομές με οδηγό για τους λιγότερο έμπειρους.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΛΞΗΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Στην θέση Κάστρο σώζονται δύο οχυρωματικοί περίβολοι των Ιστορικών χρόνων.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Στις θέσεις Σύμη, Πέδι, Πανορμίτης, σώζονται λείψανα ή ίχνη παλαιοχριστιανικών βασιλικών

Στην θέση Νημπορείο σώζονται ερείπια παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Επίσης στα εκκλησάκια της περιοχής μαρμάρινα αρχιτεκτονικά μέλη σε δεύτερη χρήση.

ΜΟΥΣΕΙΑ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ

Το μουσείο αυτό βρίσκεται στο Χωριό. Η αρχαιολογική συλλογή στεγάζεται σε παραδοσιακό συμιακό αρχοντικό της οικογένειας Γιαννεσκή. Τα νεοκλασικά στοιχεία της οικίας προστέθηκαν το 1875. Αποτελεί δωρεά της Αριάδνης Β. Φαρμακίδη και Σεβαστής Ν.Φαρμακίδη στο ελληνικό κράτος. Περιλαμβάνει αναπαράσταση εσωτερικού συμιακής οικίας με την τραπεζαρία και το καθιστικό (έπιπλα, σερβίτσια, πίνακες και φωτογραφίες εποχής), καθώς και παραδοσιακές τοπικές ενδυμασίες συμπληρώνουν την έκθεση.

Το Μουσείο περιλαμβάνει τις εξής συλλογές:

- Αρχαιολογική συλλογή ευρημάτων κλασικής, ελληνιστικής και ρωμαϊκής περιόδου
- Βυζαντινή συλλογή
- Λαογραφική συλλογή

ΝΑΥΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το 1983 δημιουργήθηκε το μουσείο ναυτικής τέχνης και το 1990 στεγάστηκε σε ένα από τα πιο αντιπροσωπευτικά νεοκλασικά σπίτια της περιοχής, εκεί που βρισκόταν ο κεντρικός ταρσανάς του νησιού.

Η μόνιμη έκθεση του Μουσείου έχει ως σκοπό να ξεναγήσει τον επισκέπτη στη ναυτική παράδοση του νησιού. Ο επισκέπτης γνωρίζει τη ζωή του συμιακού ψαρά, ναύτη και εμπόρου μέσα από εκθέματα, κυρίως τα ναυτικά εργαλεία καθώς και τα σφουγγάρια διαφόρων ειδών που συνοδεύονται από τα εργαλεία καθαρισμού τους. Ξεχωριστή θέση στην έκθεση έχουν οι ελαιογραφίες με τοπία της Σύμης και θέματα ναυτοσύνης, καθώς και χειροποίητα μοντέλα ιστιοφόρων, τα οποία είναι έργα ενός ντόπιου καλλιτέχνη, του Αντώνιου Πολιά. Ανάμεσα στα εκθέματα ξεχωρίζει το σκάφανδρο του δύτη, όπως και η καταδυτική μηχανή που ήταν τοποθετημένη στο καΐκι το οποίο έκανε το ταξίδι της σπογγαλιείας. Τα ναυτικά εξαρτήματα και τα εργαλεία συνέλεξε ο παραδοσιακός μηχανουργός της Σύμης Τάσος Αναστασιάδης.

Εκτός από τα μουσεία μπορεί κανείς να επισκεφθεί στο Χωριό τη Σπετσαρία, το παλιό δημοτικό φαρμακείο με τα παλιά γυάλινα

δοχεία και τις χαρακτηριστικές επιγραφές, που σήμερα λειτουργεί ως δημοτικό ιατρείο για τους κατοίκους του Χωριού. Επίσης κοντά στο αρχαιολογικό μουσείο υπάρχει η τετραώροφη οικία του Χατζηαγαπητού - Χατζηϊωάννου με τη ξακουστή Σάλα της. Πρόκειται για ένα αναπαλαιωμένο αρχοντικό του 18 αιώνα. Τέλος μπορεί κανείς να επισκεφθεί το ενετικό κάστρο των Ιπποτών το οποίο ορθώνεται στο υψηλότερο σημείο του Χωριού, κτισμένο πάνω στα ερείπια δύο πρότερων, ενός αρχαίου και ενός βυζαντινού. Περικλείει στα τείχη του και την εκκλησία της Παναγίας.

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ

Σημαντικό πόλο έλξης αποτελεί η ιερά μονή του Ταξιάρχη Μιχαήλ του Πανορμίτη. Η ύπαρξη ιστορικής μονής το 15 ο αι. επιβεβαιώνεται από ένα χειρόγραφο του 1460, που σωζόταν έως το 1862. Ο σημερινός ναός είναι κτίσμα του 1783. Πρόκειται για μία ευρύχωρη μονόκλιτη Βασιλική που το ξυλόγλυπτο τέμπλο της αποτελεί δείγμα εξαιρετικής επιδεξιότητας. Δέος προκαλεί και η θαυματοργή εικόνα του Ταξιάρχη Μιχαήλ. Το μοναστηριακό συγκρότημα φιλοξενεί δύο μουσεία, ένα Εκκλησιαστικής τέχνης με πλούσια συλλογή κειμηλίων και ένα λαογραφικό. Υπάρχει επίσης βιβλιοθήκη με μεταβυζαντινά χειρόγραφα. Η Μονή φιλοξενεί τα καλοκαίρια στα κελιά της μεγάλο αριθμό παραθεριστών προσφέροντας κάθε άνεση έναντι χαμηλού μισθίου. Η Μονή γιορτάζει στις 8 Νοεμβρίου και τη Πεντηκοστή.

Επίσης στη Σύμη υπάρχουν 13 Ενοριακές εκκλησίες και πολλές άλλες εκκλησίες, ξωκλήσια και μοναστήρια. Σε όλο το νησί υπολογίζεται πως τα ξωκλήσια είναι γύρω στα 360. Μερικές από της εκκλησίες είναι: Η Παναγιά του Κάστρου, η Χαριτωμένη, η Αγία Τριάδα, ο Σταυρός και πολλές άλλες ακόμα.

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΗΣ ΣΥΜΗΣ

Πρόκειται για μία προσπάθεια που ξεκίνησε με πρωτοβουλία του δημοσιογράφου Γιάννη Διακογιάννη και μερικών φιλότεχνων κατοίκων του νησιού. Πλουσιότερο κάθε χρονιά είναι το πρόγραμμα του Φεστιβάλ Σύμης, το οποίο περιλαμβάνει πάρα πολλές

εκδηλώσεις. Το φεστιβάλ του 2010 ήταν αφιερωμένο στην οικολογία. Τα τελευταία χρόνια διαρκεί δύο μήνες, τον Ιούλιο και τον Αύγουστο. Το πρόγραμμα είναι κυρίως μουσικό με έλληνες και ξένους παραδοσιακούς, κλασσικούς και μοντέρνους μουσικούς. Επίσης το φεστιβάλ περιλαμβάνει παραδοσιακούς και σύγχρονους χορούς, θεατρικές παραστάσεις και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις για παιδιά.

Επίσης σημαντική είναι η γιορτή κρασιού που την διοργανώνει η Ένωση Γυναικών Σύμης στα πλαίσια του φεστιβάλ. Κάθε χρόνο συμμετέχουν διάφορα μουσικά συγκροτήματα. Γίνονται επίσης διάφορες αθλητικές εκδηλώσεις, εκθέσεις ζωγραφικής και αγιογραφίας.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΣΥΜΗΣ

Το ξενοδοχειακό δυναμικό της Σύμης αποτελείται από 14 ξενοδοχεία με 479 συνολικά κλίνες και 75 μονάδες ενοικιαζόμενων δωματίων με 508 κλίνες. Αναλυτικότερα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΠΕΡΙΟΧΗ	5*****			4****		
	Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες
ΣΥΜΗ	0	0	0	4	59	119

3***			2**		
Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες
6	103	202	4	85	158

1*			ΣΥΝΟΛΟ		
Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενοδοχ.	Δωμάτια	Κλίνες
0	0	0	14	247	479

(πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος 2009)

Όπως μπορούμε να δούμε από τον παραπάνω πίνακα 5***** και 1* ξενοδοχεία δεν υπάρχουν. Στα 4**** ξενοδοχεία υπάρχουν

119 κλίνες, στα 3*** υπάρχουν 202 κλίνες, ενώ στα 2** ξενοδοχεία αντιστοιχούν 158 κλίνες. Φαίνεται ότι υπερτερούν τα 3*** ξενοδοχεία. Αναλυτικά τα ξενοδοχεία της Σύμης είναι:

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΣΥΜΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

A/A	ΟΝΟΜΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
1	ALIKI	4****
2	ANASTASSIA	4****
3	DORIAN	4****
4	OPERAS' HOUSE	4****
5	GRACE	3***
6	HORIO	3***
7	METAPONTIS	3***
8	NRIDES	3***
9	PANTHEON	3***
10	PEDI BEACH	3***
11	ALBATROS	2**
12	FIONA	2**
13	NIREFS	2**
14	TAXIARCHIS	2**

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ

Σε αυτήν την κατηγορία συμπεριλαμβάνονται τα ενοικιαζόμενα σπίτια, τα ενοικιαζόμενα δωμάτια αλλά και τα διαμορφωμένα κελιά της μονής του Πανορμίτη που φιλοξενούν κάθε χρόνο πολλούς Έλληνες και τουρίστες έναντι ελάχιστων χρημάτων. Στη Σύμη υπάρχουν 75 μονάδες ενοικιαζόμενων δωματίων με 508 κλίνες σύμφωνα με τη Διεύθυνση Τουρισμού Δωδεκανήσου.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ

Στη Σύμη υπάρχουν τέσσερα τουριστικά γραφεία από τα οποία το παλιότερο είναι του 1978. Τα τουριστικά γραφεία εκτός από την πώληση ακτοπλοικών και αεροπορικών εισητηρίων μπορούν να κανονίσουν την διαμονή των επισκεπτών στη Σύμη αλλά και σε όλη την Ελλάδα ,την ενοικίαση αυτοκινήτων αλλά και εκδρομές με τα πόδια, με λεωφορείο ή με σκάφος. Πρόκειται για μικρές επιχειρήσεις όπου εργάζονται κυρίως μέλη της οικογένειας του ιδιοκτήτη και ένας μικρός αριθμός εργαζομένων.

ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ

Η Α.Ν.Ε.Σ., δηλαδή η Ανώνυμη Ναυτιλιακή Εταιρία Σύμης, είναι μια εταιρεία λαϊκής βάσης με 1300 περίπου μέτοχους που στην συντριπτική πλειοψηφία τους είναι μόνιμοι κάτοικοι της Σύμης και της Ρόδου. Ιδρύθηκε το 1979 με σκοπό να βγάλει το νησί από την απομόνωση και να τονώσει την εμπορευματική, επιβατική και τουριστική κίνηση, επιτρέποντας έτσι στους Συμιακούς να παραμένουν στο νησί και όχι να γίνονται θερινοί επισκέπτες. Η εταιρία αυτή έχει 3 πλοία στην κατοχή της. Το πρώτο πλοίο της Α.Ν.Ε.Σ ήταν το Σύμη 1 το οποίο όμως έχει αποσυρθεί

Επίσης η DODEKANISOS SEAWAYS ιδρύθηκε το 1999 με πρωτοβουλία των αδελφών Γιάννη και Γιώργου Σπανού, ιδιοκτητών αλυσίδας σούπερ-μάρκετ.

Η εταιρεία δίνοντας ιδιαίτερο βάρος στην ενδοδωδεκανησιακή ακτοπλοία έκτισε στα ναυπηγία της Νορβηγίας το πρώτο ταχύπλοο καταμαράν το οποίο δρομολογήθηκε τον Απρίλιο του 2000. Από τον Ιούλιο του 2005 η εταιρία δρομολόγησε στα Δωδεκάνησα κα δεύτερο καταμαράν. Η εταιρεία αυτή εξυπηρετεί όλα τα νησιά της Δωδεκανήσου.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Στη Σύμη λειτουργούν πολλές επιχειρήσεις του τριτογενούς τομέα που εξυπηρετούν τόσο τις ανάγκες των κατοίκων όσο και των τουριστών. Πολλά από τα καταστήματα παραμένουν κλειστά τους χειμερινούς μήνες. Συγκεκριμένα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΣΥΜΗΣ

ΧΟΝΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	8
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	80
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ,ΜΠΑΡ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΑ	70
ΤΡΑΠΕΖΕΣ	2
ΕΝΟΙΚΙΑΣΕΙΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ	4
ΚΟΜΜΩΤΗΡΙΑ	5
ΣΥΝΟΛΟ	169

(πηγή:Δήμος Σύμης)

Από τα παραπάνω στοιχεία φαίνεται ότι το σύνολο των καταστημάτων είναι 167 ενώ τα καταστήματα λιανικού εμπορίου και τα επισιτιστικά καταστήματα κατέχουν το μεγαλύτερο κομμάτι της οικονομικής δραστηριότητας.

ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Η Σύμη διαθέτει δύο γυμναστήρια, το ένα είναι ιδιωτικό και το άλλο δημοτικό. Το νέο δημοτικό σύγχρονο κλειστό γυμναστήριο κόστισε περίπου 3 εκ. ευρώ και μετά από αγώνες και κόπους πολλών ετών το όνειρο έγινε πραγματικότητα. Ολοκληρώθηκε το 2010 με αποτέλεσμα να μπορεί να αναπτυχθεί το μπάσκετ της περιοχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

Όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, στη Σύμη παρατηρούνται τρεις βασικές ομάδες τουριστών. Οι ημερήσιοι επισκέπτες από τη Ρόδο, οι πολυήμεροι επισκέπτες και οι Συμιακοί της διασποράς που επισκέπτονται κάθε χρόνο τον τόπο τους.

Ημερήσιοι επισκέπτες

Οι ημερήσιοι επισκέπτες του νησιού είναι αυτοί που φτάνουν στο νησί με τα πλοία της Α.Ν.Ε.Σ. και άλλων εταιριών που πραγματοποιούν τουριστικά δρομολόγια. Συνολικά επισκέπτονται τη Σύμη τέσσερα πλοία την ημέρα χωρητικότητας 300 έως 600 επιβατών το καθένα. Πρόκειται για τα δρομολόγια αυτά που ξεκινούν από τη Ρόδο στις 9:00 το πρωί και επιστρέφουν στη Ρόδο στις 18:00 το απόγευμα. Ενώ το πλοίο κάνει και μια στάση μίας ώρας στη μονή του Πανορμίτη. Αφορά κυρίως στους μαζικούς τουρίστες από τη Ρόδο που αγοράζουν το εκδρομικό πακέτο, τα εισιτήρια μαζί με τη ξενάγηση στα κυριότερα αξιοθέατα της Σύμης, μέσα στο πακέτο των διακοπών τους ή σαν προαιρετική εκδρομή.

Οι επιχειρήσεις της Σύμης που επωφελούνται από τους ημερήσιους επισκέπτες είναι συγκεκριμένες. Κάποιες ταβέρνες και καφετέριες και φυσικά τα εμπορικά μαγαζιά που πουλούν τουριστικά είδη και σουβενίρ από τη Σύμη. Αξίζει εδώ να σημειώσουμε ότι οι ντόπιοι και οι πολυήμεροι επισκέπτες του νησιού συχνά αποφεύγουν τα εστιατόρια που προσελκύουν τους μαζικούς τουρίστες, καθώς θεωρούν ότι προσφέρουν κατώτερη ποιότητα. Οι tour-operators από τη Ρόδο ζητούν πειστικά προσφορές από τους εστιάτορες για να διαλέξουν τη φθηνότερη που θα τους επιφέρει και το μεγαλύτερο κέρδος. Έτσι μπαίνοντας σε ένα σκληρό ανταγωνισμό τιμών, οι εστιάτορες μειώνουν δραματικά τις τιμές για τα groups σε βάρος της ποιότητας, με σκοπό τη μεγαλύτερη δυνατή πληρότητα στα μαγαζιά τους. Έχει παρατηρηθεί μάλιστα το φαινόμενο να υπάρχει σε ένα μαγαζί διαφορετικό menu και τιμοκατάλογος το μεσημέρι και διαφορετικό το βράδυ.

Από την άλλη πλευρά πάλι, η Σύμη είναι άδεια το πρωί που όλοι οι πολυήμεροι τουρίστες φεύγουν για τις παραλίες. Έτσι έρχεται ο ημερήσιος

μαζικός τουρισμός από τη Ρόδο να καλύψει ένα κενό και να δώσει δουλειά στις επιχειρήσεις κατά τις διαφορετικά ήρεμες ώρες.

Πολυήμεροι επισκέπτες

Είναι η ομάδα των τουριστών με την οποία ασχολούμαστε περισσότερο και μας ενδιαφέρει περισσότερο από κάθε άλλη. Από αυτήν την ομάδα προέρχεται το μεγαλύτερο μέρος του τουριστικού εισοδήματος της Σύμης. Οι πολυήμεροι τουρίστες ανήκουν εκ των πραγμάτων σε μια ειδική μορφή τουρισμού. Ανήκουν στο κομμάτι του τουρισμού αναψυχής, του περιηγητικού τουρισμού, του οικοτουρισμού ή φυσιολατρικού-οικολογικού τουρισμού. Μπορούμε εδώ να προσθέσουμε το κομμάτι του θρησκευτικού τουρισμού αφού πολλοί είναι οι επισκέπτες που έρχονται στη Σύμη για να επισκεφτούν την διάσημη Μονή του Πανορμίτη.

Η πλειοψηφία είναι άνθρωποι υψηλού πνευματικού και οικονομικού επιπέδου. Αγαπούν το νησί και ενδιαφέρονται γι' αυτό ενώ έχουν και υψηλό όρο διαμονής. Οι περισσότεροι δε από αυτούς είναι επαναλαμβανόμενοι επισκέπτες, ενώ οι ίδιοι έχουν αναλάβει ερήμην τους και την διαφήμιση της Σύμης στο εξωτερικό και μάλιστα σε μια πολύ ελκυστική ομάδα-στόχο. Είναι το κομμάτι της αγοράς που θέλουμε να κρατήσουμε στη Σύμη και να το ενισχύσουμε. Αυτό θέλει μεγάλη προσπάθεια. Οι ίδιοι τουρίστες που δεν έχουν καμία αντίρρηση να κάνουν οικονομία στο νερό όταν τους εξηγήσει κάποιος το υδρευτικό πρόβλημα της Σύμης, δεν θα διστάσουν να φύγουν από το νησί όταν η ηχορύπανση από τα μηχανάκια τους χαλάσει την ησυχία. Ζητούν ποιότητα, αλλά όχι απαραίτητα πολυτέλεια και δεν διστάζουν να την πληρώσουν όταν τη βρουν.

Οι Συμιακοί της διασποράς

Πρόκειται για μια ιδιόμορφη ομάδα τουριστών. Ο αριθμός τους δεν είναι τόσο μεγάλος, περί τους 500, σε αντίθεση με τον μέσο όρο παραμονής τους. Πολλοί από αυτούς περνάνε κάθε χρόνο τις διακοπές τους στο νησί. Αν και δεν ενισχύουν τα ξενοδοχεία της Σύμης, αφού οι περισσότεροι διαμένουν σε ιδιόκτητα ή συγγενικά σπίτια, ενισχύουν άλλες επιχειρήσεις και έτσι την γενικότερη οικονομική ανάπτυξη του νησιού. Εκτός αυτού, με το ενδιαφέρον τους για τη Σύμη προάγουν τα τοπικά συμφέροντα και τους κοινωνικούς δεσμούς.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

Ένας εύκολος και χρήσιμος τρόπος για να αναλύσουμε την τουριστική ζήτηση είναι ο διαχωρισμός της σύμφωνα με κριτήρια όπως είναι:

- η προέλευση τουριστών
- η εποχικότητα
- η ηλικιακή δομή
- η εισοδηματική τάξη
- το μορφωτικό επίπεδο
- η προσδοκία των τουριστών
- οι αφίξεις-διανυκτερεύσεις

ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

Πρώτοι σε αφίξεις έρχονται οι Έλληνες και ακολουθούν οι Άγγλοι, οι Γερμανοί, οι Ιταλοί και οι Γάλλοι. Μετά τους Γάλλους ακολουθούν οι Δανοί, οι Αμερικάνοι, οι Βέλγοι, οι Αυστριακοί, οι Σουηδοί, οι Ελβετοί και οι Ολλανδοί. Αυτό είναι ένα στοιχείο με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς οι Έλληνες καταλαμβάνουν από τις πρώτες θέσεις στις αφίξεις σε ξενοδοχεία Α΄ κατηγορίας στα Δωδεκάνησα και έχουν μέση παραμονή σε αυτά 5 ημέρες. Οι καλύτεροι πελάτες των ξενοδοχείων υψηλής κατηγορίας για τα Δωδεκάνησα είναι οι Γερμανοί και ακολουθούν οι Άγγλοι, οι Έλληνες, οι Ιταλοί, οι Ολλανδοί, οι Σκανδιναβοί, οι Αυστριακοί και οι Βέλγοι. Το συμπέρασμα που μπορούμε να εξάγουμε είναι ότι η Σύμη γενικά μπορεί να στοχεύει σε πελατολόγιο υψηλής εισοδηματικής τάξης, με την προϋπόθεση βέβαια να έχει την δυνατότητα να προσφέρει ανάλογες τουριστικές υπηρεσίες

ΕΠΟΧΙΚΟΤΗΤΑ

Ο τουρισμός στη Σύμη παρουσιάζει έντονη εποχικότητα. Τα καταλύματα και οι τουριστικές επιχειρήσεις λειτουργούν από τον Απρίλιο ως τον Οκτώβριο με κορύφωση το τρίμηνο 15 Ιουνίου ως 15 Σεπτεμβρίου.

Όσον αφορά τώρα στις αφίξεις ανά μήνα της τουριστικής περιόδου μπορούμε να χωρίσουμε γενικά τους επισκέπτες του νησιού σε δύο κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία μπορούμε να εντάξουμε τους μεσογειακούς λαούς, δηλαδή τους Έλληνες, τους Ιταλούς, τους Γάλλους, τους Ισπανούς, αλλά και τους Βέλγους, τους Ιρλανδούς, τους Αμερικάνους και τους Αυστραλούς, οι οποίοι προτιμούν να πραγματοποιούν τις διακοπές τους κατά το τρίμηνο

Ιουλίου, Αυγούστου, Σεπτεμβρίου, με κορύφωση των αφίξεων τον Αύγουστο. Στην δεύτερη κατηγορία εντάσσονται βορειοευρωπαίοι και οι Σκανδιναβοί, οι οποίοι προτιμούν να επισκέπτονται τα Δωδεκάνησα και πιο συγκεκριμένα τη Σύμη, εκτός των μηνών αιχμής, και ιδιαίτερα κατά τους μήνες Μάιο και Σεπτέμβριο, όταν και οι θερμοκρασίες στο νησί είναι πιο υποφερτές για αυτούς. Οι Σκανδιναβοί πρέπει να πούμε, εξακολουθούν να δείχνουν την ιδιαίτερη προτίμηση τους για τα Δωδεκάνησα, πραγματοποιώντας 200.000 αφίξεις κατά μέσο όρο τα τελευταία χρόνια, αν και έχουν μειώσει αρκετά το ποσοστό τους σε σχέση με τη δεκαετία του 1980.

ΗΛΙΚΑΚΗ ΔΟΜΗ

Οι ημερήσιοι τουρίστες της Σύμης είναι όλων των ηλικιών από νέους έως ηλικιωμένους που επισκέπτονται το μοναστήρι του Πανορμίτη. Αλλά αν θέλουμε να αναφερθούμε στους πολυήμερους τουρίστες, οι οποίοι είναι η κατηγορία που μας ενδιαφέρει πιο πολύ παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι είναι άνω των 30 ετών ή οικογένειες με παιδιά. Αυτό εξηγείται εύκολα αν λάβουμε υπ' όψιν ότι το νησί δεν διαθέτει κάμπινγκ ή youth hostel, καταλύματα που προτιμούν κυρίως οι νέοι για οικονομικούς φυσικά λόγους.

Πέρα από αυτό το νησί δεν φημίζεται για την βραδινή ζωή του. Υπάρχουν φυσικά κάποια μαγαζιά που παραμένουν ανοιχτά έως αργά τη νύχτα αλλά ο επισκέπτης της Σύμης έχει άλλους λόγους που την επιλέγει ως προορισμό, όπως είναι οι πανέμορφες παραλίες, οι περιπατητικές διαδρομές, τα αξιοθέατα και η ιδιαίτερη αρχιτεκτονική. Όλα αυτά για κάποιους συνιστούν τον τέλει προορισμό, για τους νέους όμως δεν είναι αρκετό. Υπάρχουν άλλα νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου, όπως η Ρόδος, η Ζάκυνθος και κάποιες περιοχές της Κρήτης που προσφέρουν ξέφρενη διασκέδαση ως το πρωί. Τη Σύμη επισκέπτονται μεγαλύτερης ηλικίας άνθρωποι για να ηρεμήσουν και να απολαύσουν το χαλαρωτικό τοπίο του νησιού.

ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

Η ζωή στη Σύμη δεν είναι φθηνή. Όλα τα προϊόντα που πωλούνται στο νησί εισάγονται από άλλες περιοχές της χώρας και το κόστος τους επιβαρύνεται με τα μεταφορικά έξοδα. Όπως και σε πολλές άλλες τουριστικές περιοχές ο ίδιος ο τουρισμός και η επιδίωξη του μέγιστου κέρδους κατά τη διάρκεια της τουριστικής σεζόν, αυξάνουν το κόστος των προϊόντων και των υπηρεσιών.

Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε κάποιες τιμές. Ένα δίκλινο δωμάτιο Β΄ κατηγορίας κοστίζει από 50 έως 90 ευρώ ανάλογα με την εποχή, ενώ το φαγητό μπορεί να κοστίσει από 20 έως 50 ευρώ ανάλογα με την κατηγορία του εστιατορίου. Η διαδρομή από το λιμάνι του νησιού ως το Πέδι με ταξί κοστίζει 4,50 ευρώ ενώ το εισιτήριο του λεωφορείου κοστίζει 1,20 ευρώ. Αυτό όμως που κάνει σχεδόν όλους τους επισκέπτες να διαμαρτύρονται, είναι οι τιμές για τις λέμβους που μεταφέρουν τους τουρίστες στις παραλίες του νησιού. Ανάλογα με το πόσο απομακρυσμένη είναι η παραλία το κόστος μπορεί να είναι από 10 μέχρι 15 ευρώ το άτομο, πράγμα που σημαίνει ότι το συνολικό ημερήσιο κόστος είναι πολύ μεγάλο για μια πολυμελή οικογένεια.

Από τα παραπάνω μπορούμε λοιπόν εύκολα να συμπεράνουμε ότι οι επισκέπτες της Σύμης ανήκουν σε σχετικά υψηλή εισοδηματική τάξη. Οι τουρίστες που ψάχνουν οικονομικές διακοπές θα προτιμήσουν ένα πακέτο διακοπών που θα περιλαμβάνει το εισιτήριο τους και τη διαμονή τους σε all-inclusive ξενοδοχείο. Η αγορά της Σύμης όμως δεν απευθύνεται σε τέτοιου είδους πελάτες. Διαθέτει ξενοδοχεία λίγων κλινών ή ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να προσφέρουν πολύ χαμηλές τιμές. Επιπλέον μεγάλος όγκος τουριστών επιλέγει να ενοικιάσει αυτόνομες κατοικίες(βίλες) που έχουν διαμορφωθεί από τους ιδιοκτήτες τους για το σκοπό αυτό.

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Υπάρχουν τρία είδη τουριστών στη Σύμη. Οι ημερήσιοι επισκέπτες που έρχονται για μερικές ώρες από τη Ρόδο, αυτοί που πραγματοποιούν κάποιο αριθμό διανυκτερεύσεων και τέλος αυτοί που επισκέπτονται το νησί με ιδιωτικά κότερα και διαμένουν από λίγες έως πολλές ημέρες.

Οι ημερήσιοι τουρίστες προέρχονται από όλα τα κοινωνικά και οικονομικά στρώματα και το μορφωτικό τους επίπεδο ποικίλει. Οι τουρίστες που διαμένουν στο νησί για κάποιες ημέρες και αυτοί έρχονται με ιδιωτικά ή ναυλωμένα κότερα είναι κατά μέσο όρο ανώτερου μορφωτικού επιπέδου. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει η Σύμη είναι ένας “ακριβός” τουριστικός προορισμός και οι τουρίστες είναι κατά κανόνα εύποροι με υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Μπορεί κανείς να συναντήσει πολλούς επιστήμονες, γιατρούς και επιχειρηματίες.

ΠΡΟΣΔΟΚΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

Η Σύμη είναι ένα απομακρυσμένο ακριτικό νησί το οποίο δεν διαθέτει αεροδρόμιο. Για να φτάσει κανείς εκεί πρέπει να ταξιδέψει πρώτα στη Ρόδο ακτοπλοϊκώς ή αεροπορικώς και από εκεί να πάρει το καραβάκι ή το δελφίνι για τη Σύμη. Ομολογουμένως δεν είναι και το πιο εύκολο ταξίδι, οι τουρίστες που αποφασίζουν να το πραγματοποιήσουν έχουν μεγάλες προσδοκίες από το νησί.

Ορισμένοι, επισκέπτονται το νησί για την εξαιρετική αρχιτεκτονική καθώς ο οικισμός έχει κριθεί διατηρητέος και άλλοι για το παρθένο φυσικό περιβάλλον που προσφέρει ανεξερευνήτες παραλίες και μοναδικές φυσιολατρικές διαδρομές. Σε κάθε περίπτωση όμως οι τουρίστες της Σύμης εκτιμούν τον ήρεμο και χαλαρωτικό τρόπο ζωής που προσφέρει αυτό το απομακρυσμένο ελληνικό νησί ο οποίος δεν έχει αλλάξει δραματικά κατά τις τελευταίες δεκαετίες και φαίνεται να έχει μείνει ανέπαφος από τα οικονομικοκοινωνικά προβλήματα της Ευρώπης. Οι περισσότεροι τουρίστες είτε είναι επαναλαμβανόμενοι τουρίστες είτε έχουν ακριβείς πληροφορίες για το νησί και ξέρουν τι να περιμένουν, έτσι η εκπλήρωση των προσδοκιών τους είναι σχεδόν πάντα βέβαιη.

ΑΦΙΞΕΙΣ – ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ

Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε την διαχρονική εξέλιξη των αφίξεων και διανυκτερεύσεων τουριστών στη Σύμη κατά την πενταετία 1995 έως 2000. Παρ' ότι παρατηρείται μια μείωση των αφίξεων για το 2000 πρέπει να παραδεχτούμε την σταθερή ανοδική πορεία που εμφανίζουν οι αφίξεις στο νησί κατά τα τελευταία χρόνια, ενώ αν λάβουμε υπ' όψιν και τα στατιστικά παλιότερων ετών μπορούμε να μιλήσουμε για ραγδαία αύξηση του τουρισμού την τελευταία 20ετία.

Ο παρακάτω πίνακας είναι ενδεικτικός και έχει εξαχθεί από τη μηνιαία δελτία κινήσεως τουριστικών καταλυμάτων, χωρίς όμως να λαμβάνονται υπ' όψιν τα ενοικιαζόμενα δωμάτια, που εξυπηρετούν κάθε χρόνο ένα μεγάλο αριθμό πελατών. Σύμφωνα με αυτό λοιπόν και προχωρώντας στην ανάλυση της διαχρονικής εξέτασης των διανυκτερεύσεων, πρέπει να παρατηρήσουμε την δυσανάλογη αύξηση των αφίξεων σε σχέση με την αύξηση των διανυκτερεύσεων. Ενώ δηλαδή οι αφίξεις συνεχώς αυξάνονται, δεν συμβαίνει το ίδιο και με τις διανυκτερεύσεις. Μπορούμε να δούμε χαρακτηριστικά το παράδειγμα των ετών 1998 και 2000. Οι αφίξεις τουριστών στα ξενοδοχεία της Σύμης παρουσιάζεται αυξημένη το 2000, με 7.192 αφίξεις, έναντι 6.856 που

πραγματοποιήθηκαν το 1998. Οι διανυκτερεύσεις όμως κατά το έτος 1998, υπερβαίνουν τον αριθμό αυτών του 2000.

Γίνεται λοιπόν σαφές ότι δεν μπορούμε να ευησυχαστούμε στη συνεχή ανοδική πορεία των αφίξεων που παρατηρείται, αφού οι διανυκτερεύσεις που πραγματοποιούν οι τουρίστες στα ξενοδοχεία μειώνονται. Αυτό μπορεί να σημαίνει είτε ότι οι πελάτες εγκαταλείπουν το νησί νωρίτερα από ότι συνήθιζαν στο παρελθόν, είτε ότι εγκαταλείπουν τα ξενοδοχεία και συνεχίζουν τις διακοπές τους σε φθηνότερα καταλύματα όπως τα ενοικιαζόμενα δωμάτια. Όποια και αν είναι η επικρατούσα συνθήκη το αποτέλεσμα για τον τουρισμό της Σύμης είναι ανησυχητικό, αφού και ο υπάρχων τουρισμός θέλουμε να διατηρηθεί και το εισοδηματικό επίπεδο των πελατών επιθυμούμε να είναι υψηλό.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

	2000	1999	1998	1997	1996	1995
ΑΦΙΞΕΙΣ	7.192	8.019	6.856	6.301	5.859	4.954
ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΥΣΕΙΣ	29.059	30.461	29.230	26.802	26.447	25.031

(Πηγή: ΕΟΤ, Διεύθυνση Τουρισμού Δωδεκανήσου)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Από την ενασχόληση μας με το ζήτημα του τουρισμού στη Σύμη εξάγονται τρία βασικά συμπεράσματα. Πρώτον ότι ο τουρισμός αποτελεί την κυρίαρχη πηγή εισοδήματος για τους περισσότερους κατοίκους του νησιού, άμεσα και έμμεσα. Δεύτερον, προβάλλεται η ανάγκη για συντήρηση, βελτίωση και δημιουργία υποδομών στο νησί. Και τέλος, τονίζεται η μεγάλη σημασία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος. Πιο αναλυτικά:

1. Ο τουρισμός κυρίαρχη μορφή οικονομικής δραστηριότητας.

Η πλειοψηφία των κατοίκων της Σύμης απασχολούνται στον τομέα του τουρισμού. Εκτός αυτού και η πλειοψηφία αυτών που απασχολούνται σε άλλους παραγωγικούς τομείς όπως στο εμπόριο, στις κατασκευές ή ακόμα και στην αλιεία, οφείλουν την ευημερία τους στον τουρισμό και οι δραστηριότητες τους εξαρτώνται έμμεσα από τον τουρισμό. Επομένως μια ύφεση στον

τουρισμό ή μια εφήμερη κρίση στην τουριστική αγορά, ουσιαστικά καταστρέφει την οικονομία της Σύμης. Είναι ανάγκη λοιπόν να εξασφαλιστεί η τουριστική ανάπτυξη και να εφαρμοστούν οι αρχές της αειφορίας έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η οικονομική ευημερία του νησιού και στο μέλλον, εφόσον δεν διαθέτει άλλους οικονομικούς πόρους, εκτός του τουρισμού.

2. Ανάγκη για υποδομές.

Γίνεται σαφές με συγκεκριμένες αναφορές ότι η Σύμη έχει ανάγκη από έργα υποδομής. Αυτά θα βελτιώσουν όχι μόνο την ποιότητα ζωής των κατοίκων, αλλά και τις προσφερόμενες υπηρεσίες προς τουρίστες. Πρόκειται για πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα περισσότερα νησιά, αφού πρέπει να αναζητήσουν και να δεσμεύσουν φυσικούς και οικονομικούς πόρους για της αναγκαίες υποδομές, σε αντίθεση με άλλους οικισμούς στον ηπειρωτικό χώρο, που μπορούν να εκμεταλλευτούν την γειτνίαση με άλλες περιοχές και να προβούν σε συλλογικές λύσεις που προφανώς διακρίνονται για την οικονομία και την αποτελεσματικότητά τους. Επιπλέον τα οποιαδήποτε έργα υποδομής πρέπει να γίνουν βάσει μελετών έτσι ώστε να αποφευχθεί κατά το δυνατόν η καταστροφή του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.

3. Ανάγκη διατήρησης του περιβάλλοντος.

Η Σύμη διαθέτει πολύ καλής ποιότητας φυσικό περιβάλλον και ένα μοναδικό δομημένο περιβάλλον. Είναι ζωτικής σημασίας για τον τουρισμό και κατά συνέπεια και για την οικονομική ευημερία του νησιού να διατηρηθούν οι τουριστικοί αυτοί πόροι. Για τον σκοπό αυτό απαιτείται ευαισθητοποίηση των τοπικών αρχών ώστε τα οποιαδήποτε έργα να γίνονται με γνώμονα την αειφορική ανάπτυξη της περιοχής και με ολοκληρωτικό σχεδιασμό αλλά και η ενημέρωση των κατοίκων ώστε να υπάρξει από την πλευρά τους ανοχή αιτήρηση των κανονισμών και απαγορεύσεων όταν είναι απαραίτητο να τεθούν, για την προστασία του περιβάλλοντος.

Οι λόγοι που συνηγορούν στο σχεδιασμό, τον προγραμματισμό και την διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης της Σύμης είναι πολλοί ακόμα. Είναι απαραίτητο πλέον να υπάρξει μια συγκεκριμένη τουριστική πολιτική για τη Σύμη. Αυτό θα γίνει από τοπικούς φορείς και παράγοντες καθώς η Σύμη αποτελεί έναν μοναδικό προορισμό και δεν μπορεί να ακολουθεί την τουριστική πολιτική της γειτονικής Ρόδου για παράδειγμα, λόγω των μεγάλων

διαφορών που υπάρχουν ανάμεσα στα δυο νησιά τόσο ως προς το μέγεθος και τις υποδομές όσο και ως προς τον τύπο τουρισμού που προσελκύουν.

Ο τουριστικός σχεδιασμός ξεκινά πάντα με τον καθορισμό της αναπτυξιακής πολιτικής της περιοχής. Το πρώτο καθοριστικό βήμα λοιπόν είναι ο προσδιορισμός των στόχων και των επιδιώξεων για την βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού. Οι στόχοι πρέπει να υπακούν στους ευρύτερους στόχους της τοπικής κοινωνίας που συνδέονται με την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ευημερία και την προστασία του περιβάλλοντος. Τα τρία αυτά στοιχεία πρέπει να αναπτύσσονται ισόρροπα γιατί σε αντίθετη περίπτωση, όταν για παράδειγμα αφοσιωνόμαστε μόνο στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής από γίνεται σε βάρος των άλλων δυο παραμέτρων της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

Μετά τον καθορισμό της τουριστικής πολιτικής ακολουθούν τα επόμενα βήματα του τουριστικού σχεδιασμού που μπορούμε να πούμε ενδεικτικά ότι θα είναι:

- Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και του θεσμικού πλαισίου και αξιολόγηση του ρόλου του τουρισμού.
- Διαμόρφωση τουριστικής στρατηγικής και καθορισμός των προγραμμάτων που θα χρησιμοποιηθούν .
- Εφαρμογή των προγραμμάτων.
- Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

Όλα αυτά φυσικά πρέπει να γίνουν από ειδικούς στον τομέα του τουρισμού. Το κόστος για τις μελέτες μπορεί να φαίνεται πολύ μεγάλο για τον προϋπολογισμό της Σύμης, όμως υπάρχουν κάποιες εναλλακτικές λύσεις χρηματοδότησης.

Ένα βασικό εργαλείο για τον σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης αποτελεί και ο προσδιορισμός της φέρουσας ικανότητας του νησιού. Και αυτό γιατί οι υπεύθυνοι του σχεδιασμού και της διαχείρισης της κάθε περιοχής, πρέπει να θέλουν να επιτύχουν αειφόρο τουριστική ανάπτυξη και να είναι σε θέση να καθορίσουν ξεχωριστούς περιορισμούς για κάθε περιοχή.

Απαραίτητο τέλος στοιχείο για τον επιτυχημένο σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης είναι και η συνεργασία με κατοίκους, κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς και επιχειρήσεις της περιοχής. Το τουριστικό πρόγραμμα πρέπει να αποτελεί σύνθεση των απόψεων των διαφορετικών ομάδων που συμμετέχουν στις διαδικασίες της τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής, επομένως είναι σκόπιμο να ενημερώνονται και η σχεδίαση και οργάνωση του τουριστικού

προγράμματος να είναι αποτέλεσμα συμμετοχικών και συναινετικών διαδικασιών.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εδώ θα αναφερθούμε σε κάποιες άμεσα υλοποιήσιμες προτάσεις αλλά και κάποιες πιο μακροπρόθεσμες, που θεωρούμε σκόπιμο να υλοποιηθούν για τη βελτίωση της ζωής των κατοίκων αλλά και τη βελτίωση των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών. Χωρίζουμε τις προτάσεις σε τέσσερις κατηγορίες: Προτάσεις για τη βελτίωση της υποδομής, προτάσεις για τη βελτίωση της τουριστικής προσφοράς, προτάσεις για τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων στα πλαίσια της τουριστικής ανάπτυξης και προτάσεις για τον τουριστικό σχεδιασμό.

Υποδομή

Τα έργα υποδομής είναι απαραίτητο να γίνουν με μια ορθολογική σειρά ώστε να αποφύγουμε την συνεχή ύπαρξη εργοταξίων στις γειτονιές της Σύμης. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να γίνει ολοκληρωτικός σχεδιασμός και προγραμματισμός των αναγκών σε υποδομές. Η ανανέωση των αγωγών αποχέτευσης για παράδειγμα μπορεί να γίνει σε συνδυασμό με την υπόγεια διέλευση των καλωδίων διανομής ηλεκτρικής ενέργειας αφού και για τα δύο έργα θα πρέπει να διανοιχτούν υπόγειοι αγωγοί.

Το έργο της δημιουργίας εμπορικής προβλήτας στην άκρη του λιμανιού της Σύμης, για την αποσυμφόρηση του Γιαλού και την εξυπηρέτηση των μεγαλύτερων σκαφών, για το οποίο υπάρχει μελέτη και αναζητείται χρηματοδότηση θεωρούμε απαραίτητο να συνδυαστεί με τη δημιουργία χώρου στάθμευσης των αυτοκινήτων. Με τη δημιουργία χώρου στάθμευσης σε κοντινό σημείο θα αποσυμφορηθεί ο Γιαλός, θα εξυπηρετούνται γρηγορότερα οι ντόπιοι και οι τουρίστες και θα είναι δυνατή η τήρηση και η επέκταση ακόμα του ωραρίου απαγόρευσης της κυκλοφορίας τροχοφόρων στο Γιαλό.

Η Σύμη λόγω του ιδιαίτερου χαρακτήρα που διαθέτει σαν τουριστικός προορισμός αλλά και ως νησί που ανήκει σε ακριτική περιοχή, μπορεί να αναζητήσει πολλές πηγές χρηματοδότησης. Από τη Νομαρχία και την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου ακόμα και από τον κρατικό προϋπολογισμό και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Έτσι λοιπόν θεωρούμε ότι μπορούν να βρεθούν οι πόροι για να γίνουν μελέτες και να προωθηθούν προγράμματα εξεύρεσης εναλλακτικών, φιλικών προς το περιβάλλον, πηγών ενέργειας που θα βοηθήσει την ανάπτυξη του νησιού.

Τουριστική προσφορά

Για τον σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης απαιτείται η ανάλυση της μέχρι σήμερα υφιστάμενης κατάστασης. Κάτι τέτοιο είναι ιδιαίτερα δύσκολο να γίνει στη Σύμη, λόγω της λειτουργίας πολλών παράνομων καταλυμάτων. Αυτό δεν κάνει δυνατή την ακριβή καταγραφή των επισκεπτών και τον έλεγχο της ποιότητας των υπηρεσιών που προσφέρουν αυτά τα καταλύματα. Θα ήταν λοιπόν χρήσιμη η ύπαρξη ενός φορέα ελέγχου για τις τουριστικές επιχειρήσεις για την εξασφάλιση της ποιότητας και την ανάδειξη του κλάδου.

Ένα ακόμα σημείο που αξίζει να δοθεί προσοχή είναι η ανάδειξη των αξιοθέατων της Σύμης. Ο τουρίστας που επισκέπτεται τη Σύμη δεν ανήκει στο πρότυπο του μαζικού τουρισμού και δεν αρκείται στο τρίπτυχο ήλιος-άμμος-θάλασσα. Η Σύμη έχει ιστορικά μνημεία και άλλα αξιοθέατα να επιδείξει και ο επισκέπτης δεν μπορεί να τα ανακαλύψει όλα μόνος του όσο και αν ενδιαφέρεται για το νησί. Η δημιουργία ενός δημοτικού γραφείου τουριστικών πληροφοριών, η σήμανση των μονοπατιών και ο φωτισμός των σημαντικότερων μνημείων είναι μερικές μόνο από τις προτάσεις που μπορούν να γίνουν.

Διαχείριση ανθρώπινων πόρων

Πρόκειται για προγράμματα που θα εντάξουν ουσιαστικά τον πληθυσμό του νησιού στην αναπτυξιακή πορεία του τόπου τους και θα ευαισθητοποιήσουν τους επισκέπτες σε θέματα που αφορούν την προστασία του νησιού. Αυτά θα μπορούσαν να είναι προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης που θα απευθύνονται στους κατοίκους του νησιού και στους επισκέπτες. Τα προγράμματα που αφορούν στους κατοίκους και στις λειτουργίες του τουριστικού τομέα και στη βελτίωση του πλαισίου επικοινωνίας με τους τουρίστες. Τα προγράμματα που αφορούν στους τουρίστες θα αποσκοπούν στην ουσιαστικότερη γνωριμία τους με τον τόπο που επισκέπτονται(περιβάλλον, ιστορία, πολιτισμός, άνθρωποι).

Τουριστικός Σχεδιασμός

Ο τουριστικός σχεδιασμός είναι μια χρονοβόρα και συχνά δαπανηρή διαδικασία. Οι μελέτες που είναι απαραίτητο να γίνουν, πρέπει να γίνουν από επιστήμονες ειδικούς σε θέματα τουρισμού. Για ένα δήμο σαν τη Σύμη το κόστος για τέτοιες μελέτες μπορεί να φαίνεται πάρα πολύ μεγάλο. Ο δήμος της Σύμης όμως λόγω της ιδιαιτερότητάς του, (παραδοσιακός προστατευόμενος οικισμός, ειδικές μορφές τουρισμού) μπορεί να αναζητήσει συνεργασίες με εκπαιδευτικά και άλλα ιδρύματα. Η Φιλεκπαιδευτική Εταιρία Σύμης, έχει εκπονήσει και στο παρελθόν μελέτη για την τουριστική ανάπτυξη του νησιού,

ενώ και μια συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Αιγαίου ή ακόμα και με το τμήμα τουριστικών επιχειρήσεων του ΤΕΙ, θα είχε πολύ ενδιαφέροντα αποτελέσματα. Η Ελληνική Εταιρία (οργανισμός για την προστασία του περιβάλλοντος και των παραδοσιακών οικισμών) και η Αναπτυξιακή Δωδεκανήσου θα μπορούσαν επίσης να βοηθήσουν ως προς την εκπόνηση μελετών για τον τουρισμό στη Σύμη.

Η Σύμη του μέλλοντος, ξεκινά το ταξίδι της με προβλήματα που μπορούν όμως να λυθούν. Είναι πλέον σαφές πως απαιτείται ριζικός επαναπροσανατολισμός στον σχεδιασμό, στη σύνταξη και στην υλοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων και μια ρεαλιστική στρατηγική για την αναβάθμιση της οικονομικής δομής της περιφέρειας.

Κατ' αρχάς θα πρέπει να αξιοποιηθούν στο έπακρον τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του νησιού που συνοψίζονται στην αδιαμφισβήτητη φυσική του ομορφιά, την απίστευτη χλωρίδα, και πανίδα τις ιδανικές κλιματολογικές συνθήκες , και στο πλούσιο θαλάσσιο κόσμο. Επίσης ένα σημαντικό πλεονέκτημα είναι οι πανέμορφες γραφικές (παρθένες) παραλίες, οι αμέτρητοι κολπίσκοι και τα πανέμορφα νησάκια που περικλείουν το νησί πχ (σεσκλί, νίμος και άλλα). Η Σύμη έχει ένα ασύγκριτο πλεονέκτημα σε σχέση με τα άλλα νησιά ,είναι κοντά στη Ρόδο, νησί με μεγάλη τουριστική ανάπτυξη. Αυτό το γεγονός μπορεί να καταστεί εκμεταλλεύσιμο θετικά προς όφελος του νησιού, και όχι μόνο, μπορούμε να εκμεταλλευτούμε επίσης την μεγάλη καλλιτεχνική δραστηριότητα που παρουσιάζει λόγω του φεστιβάλ που διεξάγεται αρκετά χρόνια τώρα με μεγάλη επιτυχία.

Ακόμα θα πρέπει να εστιάσουμε τις δράσεις μας στη διασύνδεση όλων των τομέων της οικονομίας του νησιού αφού ο ένας προϋποθέτει την υγιή ανάπτυξη του άλλου. Να ενισχυθεί λοιπόν ο πρωτογενής τομέας με νέες μεθόδους παραγωγής φιλικές προς το περιβάλλον ότι αφορά τον Τουρισμό, μοιάζει να βασίζεται πλέον σ ένα παρωχημένο μοντέλο ανάπτυξης. Αν, εκτός της φυσικής ομορφιάς και του ιδανικού κλίματος, επενδύσουμε στο συνδυασμό του με τον πολιτισμό του νησιού, και την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως: ο αθλητικός, ο εκκλησιαστικός, ο τουρισμός Τρίτης Ηλικίας, , ο φυσιολατρικός τουρισμός κ.α. θα καταφέρουμε να ενισχύσουμε την τουριστική βιομηχανία. Στον τομέα των υποδομών σαφώς θα πρέπει να δοθεί βαρύτητα στην δημιουργία και την βελτίωση των υφιστάμενων λιμενικών εγκαταστάσεων ενώ τα έργα οδοποιίας κρίνονται πλέον ζωτικής σημασίας. Επιπλέον, ας μην παραβλεφθεί η αναγκαιότητα έργων διαχείρισης

λυμάτων - απορριμμάτων (ΧΥΤΑ, βιολογικοί καθαρισμοί), ανακύκλωσης και ορθολογικής χρησιμοποίησης των υδάτινων πόρων, έργα καλύτερης αξιοποίησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και έργα προστασίας και ανάδειξης της μνημειακής, παραδοσιακής και πολιτισμικής μας κληρονομιάς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Χ. Κοκκώσης και Π. Τσάρτας, 'Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον', εκδόσεις Κριτική 2001.
- Ν. Ηγουμενάκης, 'Τουρισμός και Ανάπτυξη', εκδόσεις Inerbooks 2000.
- Κ. Ανδριώτης, Τουριστική Ανάπτυξη και Σχεδιασμος, εκδόσεις Σταμούλη 2005
- R. Doswell, 'Τουρισμός, ο ρόλος του αποτελεσματικού marketing', εκδόσεις Κρητική 2002.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΣΤΟ INTERNET

- www.statistics.gr
- www.intolife.gr
- www.naftotopow.gr
- www.dodecanese-islands.com
- www.diakopes.gr
- www.symigreece.com
- www.symimap.com
- www.symifestival.com
- www.greeceinworld.com